

INSTITUSIONAL İQTİSADİYYAT

1. Köhnə institutalizm aşağıdakı əsrlərin hüduunda yaranmışdır.
 - a) XVI - XVII
 - b) XVII - XVIII
 - c) XVIII - XIX
 - d) XIX - XX**
 - e) XX - XXI
2. İqtisadi nəzəriyyənin hansı istiqaməti ilə institusional iqtisadiyyat daha az əlaqəlidir?
 - a) marksizmlə
 - b) merkantilizmlə**
 - c) tarixi məktəblə
 - d) riyazi məktəblə
 - e) marjinalizmlə
3. Göstərilən alimlərdən hansılar institusionalizmin I inkişaf mərhələsinə aid deyil.
 - a) T.Beblen
 - b) C.Kommons
 - c) U.Mitçell
 - d) B.Klark
 - e) R.Kouz**
4. Kim ilk dəfə “texnostruktur” anlayışını istifadə edib.
 - a) D.Nort
 - b) C.Kommons
 - c) U.Mitçell
 - d) C.Qelbreyt**
 - e) R.Kouz
5. Qelbreytin “Yeni institusional cəmiyyət” kitabı hansı ildə çap edilib?
 - a) 1899
 - b) 1927
 - c) 1934
 - d) 1951
 - e) 1967**
6. "Köhnə" institusionalizmin ən tanınmış üzvünə aiddir.
 - a) Armen Alçian
 - b) Torsteyn Beblen**
 - c) Ronald Kouz
 - d) Duqlas Nort
 - e) Qerbert Saymon

7. Neoinstitualizmin ən görkəmli nümayəndələrinə aiddir.

- a) Con Kennet Qelbreyt
- b) Con Kommons
- c) Uesli Mitçell
- d) Oliver Uilyamson**
- e) Fridrix fon Xayek

8. İqtisadi nəzəriyyədə institusionalizm nə zaman yaranmışdır?

- a) XV – XVI əsrlərdə;
- b) XVII əsrdə
- c) XVIII əsrin sonunda;
- d) XIX əsrin axırı və XX əsrin əvvəllərində;**
- e) XXI əsrin əvvəllərində

9. İnstitusionalizm bir iqtisadi istiqamət kimi ilk dəfə harada formalaşmışdır?

- a) ABŞ-da;**
- b) Rusiyada;
- c) Keçmiş SSRİ-də;
- d) ÇXR-da;
- e) Böyük Britaniyada.

10. İnstitusional iqtisadiyyatın müasir axınına aiddir.

- a) marksizm və merkantilizm
- b) marjionalizm və neoinstitusionalizm
- c) merkantilizm və ya yeni institusional iqtisadiyyat
- d) neoinstitusionalizm və yeni institusional iqtisadiyyat**
- e) bütün deyilənlərə aiddir

11. Neoinstitusionalizmin əsas konsepsiyasına aşağıdakı nəzəriyyə aid deyil.

- a) mülkiyyət hüququ nəzəriyyəsi
- b) transaksiya xərclər nəzəriyyəsi
- c) öz-özünə tənzimləyən bazar nəzəriyyəsi**
- d) iqtisadi təşkil nəzəriyyəsi
- e) iqtisadi hüquq nəzəriyyəsi

12. Neoinstitualizmin əsas konsepsiyasına aşağıdakı nəzəriyyə aid deyil.

- a) ictimai seçim nəzəriyyəsi
- b) yeni iqtisadi tarix nəzəriyyəsi
- c) sahələrarası balans nəzəriyyəsi**
- d) təkamül neoinstitualizm nəzəriyyəsi
- e) pəzlaşmalar iqtisadiyyatı nəzəriyyəsi

13. ABŞ-da institusionalizmin əsas yaradıcısı :

- a) A.Smit
- b) T.Veblen**
- c) P.Samuelson
- d) K.Marks
- e) D.Rikardo

14. İnstitusionalizmin sosial-psixoloji istiqamətin yaradıcısını göstərin:

- a) U. Mitçel
- b) T.Veblen**
- c) C. Kommons
- d) P.Samuelson
- e) J.B.Sey

15. İnstitusionalizmin sosial- hüquqi istiqamətin yaradıcısını göstərin:

- a) U. Mitçel
- b) T.Veblen
- c) C. Kommons**
- d) P.Samuelson
- e) J.B.Sey

16. İqtisadi təşkilatlar nəzəriyyəsinin əsas nümayəndələrinə kimi aid etmək olar.

- a) Con Kennet Qelbreyt
- b) Con Kommons
- c) Uesli Mitçell
- d) Frenk Nayt**
- e) Fridrix fon Xayek

17. Qərarların qəbul edilməsi mərhələsinə nə aid deyil?

- a) problemin formulə edilməsi
- b) məqsədlərin qoyuluşu
- c) meyar seçiminin müəyyən edilməsi
- d) qərarların reallaşması
- e) bütün sadalananlar aiddir**

18. Pozulmasına görə sanksiyaların qoyulduğu davranış modeli necə adlanır?

- a) zamin
- b) qayda**
- c) fəaliyyət
- d) kontrakt
- e) mübadilə

19. İnstitutların əsas funksiyaları bunlardır.

- a) stimullaşdırma və məhdudlaşdırma
- b) istehsal və qeyri-istehsal
- c) koordinasiya etmək və bölüşdürmək**
- d) koordinasiya etmək və optimallaşdırmaq
- e) bölüşdürmək və stimullaşdırmaq

20. Əgər istənilən fərd qayda zəmini ola bilərsə, onda bu institut belə adlanır:

- a) səmərəli
- b) qeyri-səmərəli
- c) formal
- d) qeyri- formal**
- e) optimal

21. C.Helbreyt praktiki məsələləri həll etmək üçün nəyi əsas götürürdü:

- a) antropologiyanın sistematik tətbiqini
- b) psixologiyanın sistematik tətbiqini
- c) biologiyanın sistematik tətbiqini
- d) texnikanın sistematik tətbiqini**
- e) etikanın sistematik tətbiqini

22. İnstitutların səmərəlilik meyarında nə çıxış edir?

- a) əldə edilən mənfəətin həcmi
- b) əldə edilən xərclərin minimumlaşdırılması həcmi**
- c) əldə edilən kəfiyyətin həcmi
- d) istehsalın miqyasından qənaətin həcmi
- e) milli gəlirin həcmi

23. İctimai seçim nəzəriyyəsinin tədqiqat obyekti nə hesab edilir?

- a) qeyri-formal qaydalar
- b) firmanın optimal ölçüsü
- c) siyasi bazarlar**
- d) mülkiyyət hüququ
- e) formal qaydalar

24. Passiv formada opportunizm – nədir ?

- a) kontragent vacib olan informasiyanın gizlədilməsini nəzərdə tutur;**
- b) qəsdən yalan informasiyanın verilməsini nəzərdə tutur

- c) iqtisadi rifahın cəmiyyət üzvləri arasında ədalətli surətdə bölüşdürülməsini nəzərdə tutur;
- d) fəaliyyət platformasında kiçik düzəlişlərdir;
- e) bir şəxsin əməllərinin başqalarının maddi rifahına təsiridir.

25. Fəal formada opportunizm - nədir?

- a) kontragent vacib olan informasiyanın gizlədilməsini nəzərdə tutur;
- b) qəsdən yalan informasiyanın yayılmasını nəzərdə tutur;**
- c) iqtisadi rifahın cəmiyyət üzvləri arasında ədalətli surətdə bölüşdürülməsini nəzərdə tutur;
- d) fəaliyyət platformasında kiçik düzəlişlərdir;
- e) bir şəxsin əməllərinin başqalarının maddi rifahına təsiridir.

26. İnstitutların neçə funksiyası mövcuddur:

- a) 5;
- b) 3;
- c) 4;**
- d) 0;
- e) 6.

27. İnstitusionalistlərin metodologiyasının xarakterik xüsusiyyətləri:

- a) inqilabi inkişaf yolunu dəstəkləmələri
- b) vahid dialektik metoddan istifadə olunması
- c) pul kütləsi artımının məhdudlaşdırılması
- d) ictimai inkişafın təkamül üsuluna üstünlük verilməsi**
- e) bunların heç biri

28. İnstitusionalizmin əsasını aşağıdakı iqtisadçılardan hansı qoymuşdur:

- a) C. Kommons
- b) U. Miçell
- c) T. Veblen**
- d) U. Hamilton
- e) C. Helbreyt

29. Parametrik qeyri-müəyyənlik –nədir?

- a) fərdə münasibətdə informasiyanın alınması və onun qərarların işlənməsi və reallaşdırılması üçün istifadə edilməsi üzrə məhdud imkanlarla şərtlənən xarici və daxili mühitin vəziyyətidir;
- b) cəmiyyətin malik olduğu qıt sərvətlərdən maksimum dərəcədə faydalanmaq xüsusiyyətidir;
- c) iqtisadi rifahın cəmiyyət üzvləri arasında ədalətli surətdə bölüşdürülməsi xüsusiyyətidir;

- d) **qeyri-müəyyənliyin elə növüdür ki, burada hadisələrin inkişafının mümkün sonluqları çoxluğu məlumdur və mümkün sonluqların hər birinə müəyyən ehtimalın təhkim edilməsi yolveriləndir;**
- e) bir şəxsin əməllərinin başqalarının maddi rifahına təsiridir.

30. Struktur qeyri-müəyyənlik – nədir?

- a) fərdə münasibətdə informasiyanın alınması və onun qərarların işlənməsi və reallaşdırılması üçün istifadə edilməsi üzrə məhdud imkanlarla şərtlənən xarici və daxili mühitin vəziyyətidir;
- b) **hadisələrin inkişafının mümkün sonluqları çoxluğunu açıq qoyan qeyri-müəyyənlik növüdür;**
- c) iqtisadi rifahın cəmiyyət üzvləri arasında ədalətli surətdə bölüşdürülməsi xüsusiyyətidir;
- d) fəaliyyət planında kiçik düzəlişlərdir; qeyri-müəyyənliyin elə növüdür ki, burada hadisələrin inkişafının mümkün sonluqları çoxluğu məlumdur və mümkün sonluqların hər birinə müəyyən ehtimalın təhkim edilməsi yol verilir;
- e) bir şəxsin əməllərinin başqalarının maddi rifahına təsiridir

31. İnstitut –

- a) qəsdən yalan informasiyanın verilməsini nəzərdə tutur;
- b) iqtisadi rifahın cəmiyyət üzvləri arasında ədalətli surətdə bölüşdürülməsini nəzərdə tutur;
- c) fəaliyyət planında kiçik düzəlişlərdir;
- d) bir şəxsin əməllərinin başqalarının maddi rifahına təsiridir;
- e) **fərdlərin icraya məcburedilməsinin xarici mexanizmlərinə malik olan qayda və ya qaydalar məcmusudur.**

32. Formal institutların tərifini göstərin:

- a) **qaydanın icrasına məcburiyyət yalnız zaminin (və ya fərdlərin sabit qrupunun) həyata keçirdiyi ixtisaslaşdırılmış fəaliyyətdir;**
- b) qaydanın zamini rolunda qaydanın yerinə yetirilməli olduğunu hesab edən istənilən fərd çıxış edir;
- c) kooperasiya və rəqabətin üsullarını müəyyən edən fərdlər və (və ya) onların qrupları arasındakı razılaşmalardır;
- d) İnsan davranışının çərçivələrini müəyyən edən başlıca sosial, siyasi, hüquqi və iqtisadi qaydaların məcmusudur;
- e) tərəflər arasında könüllü bağlanan və onların fəaliyyətlərini qarşılıqlı hüquq, öhdəlik və onlara əməd edilməsi mexanizmlərinin müəyyən edilməsi yolu ilə koordinasiya edən sazişdir.

33. Qeyri-formal institutlar:

- a) qaydanın icrasına məcburiyyət yalnız zaminin (və ya fərdlərin sabit qrupunun) həyata keçirdiyi ixtisaslaşdırılmış fəaliyyətdir;

- b) qaydanın zəmini rolunda qaydanın yerinə yetirilməli olduğunu hesab edən istənilən fərd çıxış edir;**
- c) kooperasiya və rəqabətin üsullarını müəyyən edən fərdlər və (və ya) onların qrupları arasındakı razılaşmalardır;
- d) İnsan davranışının çərçivələrini müəyyən edən başlıca sosial, siyasi, hüquqi və iqtisadi qaydaların məcmusudur;
- e) tərəflər arasında könüllü bağlanan və onların fəaliyyətlərini qarşılıqlı hüquq, öhdəlik və onlara əməl edilməsi mexanizmlərinin müəyyən edilməsi yolu ilə koordinasiya edən sazişdir.

34. Kontrakt – bu:

- a) qaydanın icrasına məcburiyyət yalnız zəminin (və ya fərdlərin sabit qrupunun) həyata keçirdiyi ixtisaslaşdırılmış fəaliyyətdir;
- b) qaydanın zəmini rolunda qaydanın yerinə yetirilməli olduğunu hesab edən istənilən fərd çıxış edir**
- c) kooperasiya və rəqabətin üsullarını müəyyən edən fərdlər və (və ya) onların qrupları arasındakı razılaşmalardır;
- d) İnsan davranışının çərçivələrini müəyyən edən başlıca sosial, siyasi, hüquqi və iqtisadi qaydaların məcmusudur;
- e) tərəflər arasında könüllü bağlanan və onların fəaliyyətlərini qarşılıqlı hüquq, öhdəlik və onlara əməl edilməsi mexanizmlərinin müəyyən edilməsi yolu ilə koordinasiya edən sazişdir.**

35. İnstitusional mühit :

- a) qaydanın icrasına məcburiyyət yalnız zəminin (və ya fərdlərin sabit qrupunun) həyata keçirdiyi ixtisaslaşdırılmış fəaliyyətdir;
- b) qaydanın zəmini rolunda qaydanın yerinə yetirilməli olduğunu hesab edən istənilən fərd çıxış edir;
- c) kooperasiya və rəqabətin üsullarını müəyyən edən fərdlər və (və ya) onların qrupları arasındakı razılaşmalardır;
- d) İnsan davranışının çərçivələrini müəyyən edən başlıca sosial, siyasi, hüquqi və iqtisadi qaydaların məcmusudur;**
- e) tərəflər arasında könüllü bağlanan və onların fəaliyyətlərini qarşılıqlı hüquq, öhdəlik və onlara əməl edilməsi mexanizmlərinin müəyyən edilməsi yolu ilə koordinasiya edən sazişdir.

36. İnstitusional sazişlər –

- a) qaydanın icrasına məcburiyyət yalnız zəminin (və ya fərdlərin sabit qrupunun) həyata keçirdiyi ixtisaslaşdırılmış fəaliyyətdir;
- b) qaydanın zəmini rolunda qaydanın yerinə yetirilməli olduğunu hesab edən istənilən fərd çıxış edir;
- c) kooperasiya və rəqabətin üsullarını müəyyən edən fərdlər və (və ya) onların qrupları arasındakı razılaşmalardır;**
- d) İnsan davranışının çərçivələrini müəyyən edən başlıca sosial, siyasi, hüquqi və iqtisadi qaydaların məcmusudur;

- e) tərəflər arasında könüllü bağlanan və onların fəaliyyətlərini qarşılıqlı hüquq, öhdəlik və onlara əməl edilməsi mexanizmlərinin müəyyən edilməsi yolu ilə koordinasiya edən sazişdir.

37. Mülkiyyət hüququ nəzəriyyəsinin banilərində aşağıdakılar aid edilir.

- a) Con Kennet Qelbreyt
- b) Harold Demsest**
- c) Con Kommons
- d) Uesli Mitçell
- e) Fridrix fon Xayek

38. Hansı nəzəriyyənin Harold Demsest banisi hesab edilir?

- a) mülkiyyət hüququ**
- b) transaksion xərclər
- c) razılıq iqtisadiyyatı
- d) iqtisadi təşkilat
- e) ictimai seçim

39. Entoni Onorenin təklif etdiyi mülkiyyət hüququnun məlum təsnifatı neçə səlahiyyəti daxil edir?

- a) 9
- b) 10
- c) 11**
- d) 12
- e) 13

40. Onorenin siyahısı mülkiyyət hüquqlarının neçə səlahiyyətini özünə daxil edir?

- a) 5
- b) 7
- c) 8
- d) 10
- e) 11**

41. Mülkiyyət hüququnun 12 səlahiyyətə bölünməsinə ilk dəfə aşağıdakı iqtisadçılardan hansı müəyyən edib?

- a) Armen Alrian
- b) Duqlas Nort
- c) Robert Kuter**
- d) Robert Foqel
- e) Entoni Onore

42. Mülkiyyət hüquqları iqtisadi subyektlər arasındakı hansı münasibətlərlə əlaqədardır?

- a) firmadaxili münasibətlərlə
- b) beynəlxalq iqtisadi münasibətlərlə
- c) məhdud resursların istifadəsi üzrə münasibətlərlə**
- d) gəlirlərin bölgüsü üzrə münasibətlərlə
- e) sadalananlardan heç biri

43. Mülkiyyət hüquqlarının ayrı-ayrı səlahiyyətlərə bölgüsü necə adlanır?

- a) mülkiyyət hüquqlarının spesifikasişdirilməsi
- b) mülkiyyət hüquqlarının dağılması
- c) mülkiyyət hüquqlarının müdafiəsi
- d) mülkiyyət hüquqlarının parçalanması**
- e) mülkiyyət hüquqlarının formalaşması

44. Mülkiyyət hüquqlarının pozulması yayındırılması, dağıdılması nə deməkdir?

- a) mülkiyyət hüquqlarının dəqiq müəyyən edilməsi
- b) mülkiyyət hüquqları müstəsnalığının pozulması**
- c) mülkiyyət hüquqlarının parçalanması
- d) mülkiyyət səlahiyyətlərinin bir neçə subyekt arasında bölgüsü
- e) mülkiyyət hüquqlarının olmaması

45. Nə mülkiyyət hüquqlarının spesifikasiyalaşdırılmasının nəticəsi deyil?

- a) sabit iqtisadi mühitin yaradılması
- b) qeyri-müəyyənliyin azaldılması
- c) mübadilələrin asanlaşdırılması
- d) mənfəət xarici effektlərin meydana gəlməsi**
- e) bütün sadalananlardır

46. Mülkiyyət hüququ hansı norma və qaydaların yerinə yetirilməsini təxmin edir?

- a) beynəlxalq səviyyəli resurslar üzərində mülkiyyət hüququnu
- b) ancaq neformal sosial normaları
- c) ancaq formal qaydaları
- d) formal qaydalar və qeyri-formal sosial normaları**
- e) hüquq subyektinin məsuliyyəti

47. İntellekt:

- a) informasiyanın işlənməsi üzrə iqtisadi agentlərin imkanlarının məhdudluğudur;
- b) cəmiyyətin malik olduğu qıt sərvətlərdən maksimum dərəcədə faydalanmaq xüsusiyyətidir;
- c) iqtisadi rifahın cəmiyyət üzvləri arasında ədalətli surətdə bölüşdürülməsi xüsusiyyətidir;

- d) **fərdlərin öz fəaliyyətlərini həyata keçirərək istifadə etdikləri praktiki olaraq bütün yerdə qalan resurslar – əmək, kapital, zaman və b. kimi məhdud resursdur;**
- e) bir şəxsin əməllərinin başqalarının maddi rifahına təsiridir.

48. Qaydalar –

- a) **pozuntuya görə sanksiyaların tətbiq olunduğu davranış modelləridir;**
- b) alternativ dəyərlərdir;
- c) marjinal dəyişmələrdir;
- d) yan təsirlərdir;
- e) bazarın iflasıdır.

49. Bazarda informasiya asimetriyası –

- a) tabe olan agentlərin müəyyən fəaliyyətləri dəstinin birtərəfli məhdudlaşdırılmasıdır;
- b) transaksiyaların həyata keçirilməsi zamanı meydana gələn xərclərdir;
- c) **tərəflərdən biri digərinin əlinin çatmadığı xüsusi informasiyaya malik olmasıdır**
- d) cəmiyyətdə qəbul edilmiş mülkiyyət hüquqları və azadlıqların mübadiləsi, özgəninkiləşdirilməsi və mənimsənilməsidir;
- e) iqtisadi agentlər arasında məhdud resurslardan istifadəyə daxil olan sanksiyalaşdırılmış münasibətlərdir.

50. Mülkiyyət hüquqları –

- a) tabe olan agentlərin müəyyən fəaliyyətləri dəstinin birtərəfli məhdudlaşdırılmasıdır;
- b) transaksiyaların həyata keçirilməsi zamanı meydana gələn xərclərdir;
- a) tərəflərdən biri digərinin əlinin çatmadığı xüsusi informasiyaya malik olmasıdır;
- c) cəmiyyətdə qəbul edilmiş mülkiyyət hüquqları və azadlıqların mübadiləsi, özgəninkiləşdirilməsi və mənimsənilməsidir;
- d) **iqtisadi agentlər arasında məhdud resurslardan istifadəyə aid olan sanksiyalaşdırılmış münasibətlərdir.**

51. Qarşılıqlı asılılıq –

- a) **qarşılıqlı təsir vasitəsilə rifahın yüksəldilməsi imkanlarının qarşılıqlı surətdə anlaşılmalarını əks etdirən münasibətdir;**
- b) mübadilə edən tərəflər arasında könüllü razılaşmalar əsasında mülkiyyət hüquqlarının mübadiləsindən ibarətdir;
- c) iqtisadi agentlər arasında elə qarşılıqlı təsirdir ki, bu zaman qərarları qəbul etmə hüquq yalnız bir tərəfə məxsusdur, idarəetmə isə komanda vasitəsilə həyata keçirilir;
- d) iddiaçılar tərəfindən hüquqlara və (və ya) resursa təşəbbüs göstərilən, amma üçüncü şəxs tərəfindən həyata keçirilən səlahiyyətlərin bölgüsüdür;
- e) hüquq obyektinin, hüquq subyektinin, bu subyektin malik olduğu hüquqlar dəstinin, habelə onlara riayət olunmasını təmin edən mexanizmin müəyyənləşdirilməsidir.

52. Mülkiyyət hüquqlarının spesifikasiyalaşdırılması –

- a) qarşılıqlı təsir vasitəsilə rifahın yüksəldilməsi imkanlarının qarşılıqlı surətdə anlaşılmasını əks etdirən münasibətdir;
- b) mübadilə edən tərəflər arasında könüllü razılaşmalar əsasında mülkiyyət hüquqlarının mübadiləsindən ibarətdir;
- c) iqtisadi agentlər arasında elə qarşılıqlı təsirdir ki, bu zaman qərarları qəbul etmə hüquq yalnız bir tərəfə məxsusdur, idarəetmə isə komanda vasitəsilə həyata keçirilir;
- d) iddiaçılar tərəfindən hüquqlara və (və ya) resursa təşəbbüs göstərilən, amma üçüncü şəxs tərəfindən həyata keçirilən səlahiyyətlərin bölgüsüdür;
- e) **hüquq obyektinin, hüquq subyektinin, bu subyektin malik olduğu hüquqlar dəstinin, habelə onlara riayət olunmasını təmin edən mexanizmin müəyyənləşdirilməsidir.**

53. Neoinstitusionalistlərin konsepsiyasında mübadilənin sərhədi nə ilə müəyyən olunur?

- a) səmərəliliklə
- b) rasionallıqla
- c) **müqaviləylə**
- d) keyfiyyətlə
- e) əmək məsrəfləriylə

54. Neoinstitusionalistlər transaksion xərclərin aşağıdakı növlərindən birini fərqləndirmirlər.

- a) informasiyanın axtarış xərclərini
- b) **mümkün iqtisadi dəyişikliklərin xərclərini**
- c) danışıqların aparılması və müqavilələrin başlanması xərcləri
- d) mülkiyyət hüququnun səviyyəsi və müdafiəsi xərclərini
- e) opportunist davranışı xərclərini

55. Qeri Bekker hansı nəzəriyyənin əsas nümayəndələrindən biridir. ictimai seçim

- a) mülkiyyət hüququ
- b) transaksion xərclər
- c) **iqtisadi hüquq**
- d) iqtisadi təşkilatlar

56. Con Kommons transaksion xərclərin neçə növünü fərqləndirib ?

- a) 2
- b) **3**
- c) 4
- d) 5
- e) 6

57. Con Kommons transaksion xərclərin aşağıdakı təsnifatını təklif edir.

- a) ex ante və ex post
- b) hissələrə bölünmə, informasiya, miqyas
- c) davranış, informasiya axtarışı, ehtiyat vəziyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi
- d) sövdələşmə, idarəetmə, rasionallaşma**
- e) müqavilələrin tərtibatı, nəzarət, məcburetmə

58. Normaların struktur elementlərini müəyyənləşdirin:

- a) Atributlar
- b) məqsəd
- c) sanksiyalar
- d) ləbəüdlük
- e) bunların hamısı**

59. Bu cür transaksiyalar mövcud olmur.

- a) sövdələşmə transaksiası
- b) idarəetmə transaksiası
- c) rasionallaşdırma transaksiası
- d) bütün sadalananlar transaksiya növləridir.**
- e) sadalananlardan heç biri transaksiya növləri deyil

60. Nemətlərin hüquqi xüsusiyyətlərinin dəyişdirilməsilə bağlı xərclər necə adlanır?

- a) alternativ
- b) son hədd
- c) transaksion**
- d) istehsal
- e) mühasibat

61. Transaksiya xərcərinə nə aid deyil?

- a) informasiya
- b) investisiyalara xərclər**
- c) ölçmə xərcləri
- d) kontraktların bağlanması xərcləri
- e) mülkiyyət hüquqlarının müdafiəsi xərcləri

62. İnformasiya axtarışı xərclərinin azaldılması alətlərinə nə aid deyil?

- a) nəzarətin gücləndirilməsi**
- b) əmtəə birjalrı və yarmarkalar
- c) istehsalçı zamanətinin olması
- d) marketinq şübələri və ixtisaslaşdırılmış marketinq agentlikləri.
- e) keyfiyyət sertifikatları və standartları

63. Qarşılıqlı faydalı mübadilənin təmin olması ilə əlaqədar xərclər necə adlanır?

- a) **ölçmə xərcləri**
- b) informasiya axtarışı xərcləri
- c) mülkiyyət hüquqlarının müdafiəsi xərcləri
- d) alternativlərin aşkar edilməsi xərcləri
- e) opportunist davranış xərcləri

64. Sadalananlardan nə opportunist davranış nüvlərinə aid deyil?

- a) gizli informasiya
- b) gizli fəaliyyətlər
- c) gizli nailiyyətlər
- d) **bütün sadalananlar aiddir**
- e) sadalananlardan heç biri aid deyil

65. Aşağıdakılardan doğru olanını seçin:

- a) $\text{Norma} = \text{Atribut} + \text{Məqsəd} + \text{Şərait}$
- b) $\text{Birgə strategiya} = \text{Atribut} + \text{Təsbitetmə amili} + \text{Məqsəd} + \text{Şərait}$
- c) **$\text{Qaydalar} = \text{Atribut} + \text{Təsbitetmə amili} + \text{Məqsəd} + \text{Şərait} + \text{Sanksiya}$**
- d) $\text{Sanksiya} = \text{Ləzəmlilik} + \text{Rəmlər} + \text{Məqsəd}$
- e) $\text{Atribut} = \text{Məqsəd} + \text{Şərait} + \text{Rəmlər}$

66. Pisləşən seçim aşağıdakı prosesin nəticəsidir.

- a) mülkiyyət hüquqlarının spesifikasişdirilməsi
- b) ölçmə xərcləri
- c) kontraktların bağlanması xərcləri
- d) mülkiyyət hüquqlarının müdafiəsi
- e) **opportunist davranış**

67. Komanda –

- a) **təbə olan agentlərin müəyyən fəaliyyətləri dəstənin birtərəfli məhdudlaşdırılmasıdır;**
- b) transaksiyaların həyata keçirilməsi zamanı meydana gələn xərclərdir;
- c) tərəflərdən birinin digərinin əlinin çatmadığı xüsusi informasiyaya malik olmasıdır;
- d) cəmiyyətdə qəbul edilmiş mülkiyyət hüquqları və azadlıqların mübadiləsi, özgəninkiləşdirilməsi və mənimsənilməsidir;
- e) iqtisadi agentlər arasında məhdud resurslardan istifadəyə daxil olan sanksiyalaşdırılmış münasibətlərdir.

68. Transaksiya xərcləri –

- a) təbə olan agentlərin müəyyən fəaliyyətləri dəstənin birtərəfli məhdudlaşdırılmasıdır;
- b) **transaksiyaların həyata keçirilməsi zamanı meydana gələn xərclərdir;**
- c) tərəflərdən birinin digərinin əlinin çatmadığı xüsusi informasiyaya malik olmasıdır;

- d) cəmiyyətdə qəbul edilmiş mülkiyyət hüquqları və azadlıqların mübadiləsi, özgəninkiləşdirilməsi və mənimsənilməsidir;
- e) iqtisadi agentlər arasında məhdud resurslardan istifadəyə daxil olan sanksiyalaşdırılmış münasibətlərdir.

69. Sövdələşmə transaksiyası –

- a) qarşılıqlı təsir vasitəsilə rifahın yüksəldilməsi imkanlarının qarşılıqlı surətdə anlaşılmalarını əks etdirən münasibətdir;
- b) mübadilə edən tərəflər arasında könüllü razılaşmalar əsasında mülkiyyət hüquqlarının mübadiləsindən ibarətdir;**
- c) iqtisadi agentlər arasında elə qarşılıqlı təsirdir ki, bu zaman qərarları qəbuletmə hüququ yalnız bir tərəfə məxsusdur, idarəetmə isə komanda vasitəsilə həyata keçirilir;
- d) iddiaçılar tərəfindən hüquqlara və (və ya) resursa təşəbbüs göstərilən, amma üçüncü şəxs tərəfindən həyata keçirilən səlahiyyətlərin bölgüsüdür;
- e) hüquq obyektinin, hüquq subyektinin, bu subyektin malik olduğu hüquqlar dəstinin, habelə onlara riayət olunmasını təmin edən mexanizmin müəyyənləşdirilməsidir.

70. İdarəetmə transaksiyası –

- a) qarşılıqlı təsir vasitəsilə rifahın yüksəldilməsi imkanlarının qarşılıqlı surətdə anlaşılmalarını əks etdirən münasibətdir;
- b) mübadilə edən tərəflər arasında könüllü razılaşmalar əsasında mülkiyyət hüquqlarının mübadiləsindən ibarətdir;
- c) iqtisadi agentlər arasında elə qarşılıqlı təsirdir ki, bu zaman qərarları qəbuletmə hüququ yalnız bir tərəfə məxsusdur, idarəetmə isə komanda vasitəsilə həyata keçirilir;**
- d) iddiaçılar tərəfindən hüquqlara və (və ya) resursa təşəbbüs göstərilən, amma üçüncü şəxs tərəfindən həyata keçirilən səlahiyyətlərin bölgüsüdür;
- e) hüquq obyektinin, hüquq subyektinin, bu subyektin malik olduğu hüquqlar dəstinin, habelə onlara riayət olunmasını təmin edən mexanizmin müəyyənləşdirilməsidir.

71. Rasion tətbiqetmə transaksiyası –

- a) qarşılıqlı təsir vasitəsilə rifahın yüksəldilməsi imkanlarının qarşılıqlı surətdə anlaşılmalarını əks etdirən münasibətdir;
- b) mübadilə edən tərəflər arasında könüllü razılaşmalar əsasında mülkiyyət hüquqlarının mübadiləsindən ibarətdir;
- c) iqtisadi agentlər arasında elə qarşılıqlı təsirdir ki, bu zaman qərarları qəbuletmə hüququ yalnız bir tərəfə məxsusdur, idarəetmə isə komanda vasitəsilə həyata keçirilir;
- d) iddiaçılar tərəfindən hüquqlara və (və ya) resursa təşəbbüs göstərilən, amma üçüncü şəxs tərəfindən həyata keçirilən səlahiyyətlərin bölgüsüdür;**
- e) hüquq obyektinin, hüquq subyektinin, bu subyektin malik olduğu hüquqlar dəstinin, habelə onlara riayət olunmasını təmin edən mexanizmin müəyyənləşdirilməsidir.

72. Transaksiya –

- a) tabe olan agentlərin mümkün fəaliyyətləri dəstinin birtərəfli məhdudlaşdırılmasıdır;

- b) transaksiyaların həyata keçirilməsi zamanı meydana gələn xərclərdir;
- c) tərəflərdən birinin digərinin əlinin çatmadığı xüsusi informasiyaya malik olmasıdır;
- d) cəmiyyətdə qəbul edilmiş mülkiyyət hüquqları və azadlıqların mübadiləsi, özgəninkiləşdirilməsi və mənimsənilməsidir;**
- e) iqtisadi agentlər arasında məhdud resurslardan istifadəyə daxil olan sanksiyalaşdırılmış münasibətlərdir.

73. Xüsusi və ictimai (sosial) xərclər və fayda arasında faydalar necə adlanır?

- a) informasiyanın asimmetrikliyi
- b) pisləşdirici seçim
- c) xarici effektlər**
- d) məhdud rasionallıq
- e) transaksiyalar

74. İstehsal tullantılarının müəssisə tərəfindən çaya atılması xarici effektlərin hansı növünə aiddir?

- a) daxili
- b) istehlakçı
- c) pul
- d) şəbəkə
- e) texnoloji**

75. Eksternaliyalar dedikdə – bu:

- a) xarici effektləri**
- b) daxili effektləri
- c) xarici və daxili effektləri
- d) mənfi xarici effektləri
- e) müsbət xarici effektləri

76. Xarici effekt nədir?

- a) xüsusi xərclərdən gələn gəlirlərdir
- b) iqtisadi agentin kənardan əldə etdiyi səmərədir
- c) biri-birindən götürdükləri gəlirdir
- d) xüsusi və sosial xərclər və faydalar arasında ayrılıqdır**
- e) xaricdən gələn gəlir

77. Xarici effektlərin birinci meyarı nədir?

- a) əldə olunan səmərə
- b) onların cəmiyyət miqdarı
- c) xarici effektlərin “işarəsidir”**
- d) kontraktların faydalılığıdır
- e) səmərəlilik dərəcəsi

78. Texnoloji xarici effekt

- a) texnologiyadan əldə olunan effekt
- b) bir iqtisadi agentin məhsul buraxılışının digərinin məhsul buraxılışının texnoloji asılılığından meydana gələn xarici effekt**
- c) əsas kapitaldan əldə olunan effect
- d) əsas kapital və avadanlıqların yeniləşməsi effekti
- e) maşın və qurğulardan əldə olunan gəlir

79. Hər bir oyunçunun müəyyən sayda strategiyası vardır. Bu:

- a) cəmi sıfıra bərabər olan oyundur**
- b) cəmi sıfıra bərabər olmayan oyundur
- c) əməkdaşlıq oyunudur
- d) aksiomalı sövdələşmədir
- e) tam məlumatın olması oyunudur

80. Bu oyunda hər bir oyunçu eyni məlumata malikdir:

- a) cəmi sıfıra bərabər olan oyundur
- b) cəmi sıfıra bərabər olmayan oyundur
- c) əməkdaşlıq oyunudur
- d) aksiomalı sövdələşmədir
- e) tam məlumatın olması oyunudur**

81. Müsbət xarici effektlərin qeyri-səmərəliliyi özünü nədə göstərir?

- a) müsbət effekt verən nemətlərin ifrat istehsalında
- b) pisləşdirici seçimdə
- c) müsbət effekt verən nemətlərin yetərinə istehsal olunmamasında**
- d) iqtisadi subyektlərin opportunist davranışında
- e) müsbət xarici effektlər həmişə effektivlidir

82. Xarici effekt dedikdə – bu:

- a) xüsusi və sosial xərclər və faydalar arasında ayrılıqdır**
- b) xüsusi və sosial xərclərin məcmusudur
- c) mənfi xarici effektlərdir
- d) müsbət xarici effektlərdir
- e) dəyişən və sabit xərclərlə xüsusi faydalar arasında ayrılıqdır

83. Xarici effektlər meydana çıxması sferasına görə hansı növlərə ayrılır?

- a) istehlak, texnoloji, texniki, istehsal

- b) **istehlak, texnoloji, pul, şəbəkə**
- c) istehlak, texnoloji, pul, sosial
- d) istehsal, texnoloji, şəbəkə, istehlak
- e) bütün cavablar səhvdir

84. Müsbət xarici effekt nədir?

- a) iqtisadi agentlərdən birinin gəlirinin artması
- b) iqtisadi agentlərin hər ikisinin gəlirinin artması
- c) **bir qisim agentlərin digərlərinin fəaliyyətindən pulsuz fayda əldə etməsi**
- d) İqtisadi agentlərin biri- birinə təsir etməməsi
- e) kənardan cəlb olunan gəlir

85. İstehlak xarici effekti.

- a) **bir iqtisadi agentin fəaliyyəti digərinin faydalılığına təsir edir**
- b) bir iqtisadi agentin fəaliyyəti digərinin faydalılığına təsir etmir
- c) iqtisadi agentlər qarşılıqlı fayda əldə edir
- d) iqtisadi agentlər qarşılıqlı fayda əldə etmir
- e) istehsaldan əldə olunan effekt

86. Pul xarici effekti

- a) bir iqtisadi agentin gəlirinə reklamın təsiri
- b) hər iki iqtisadi agentin fəaliyyətinə qiymət siyasətinin təsiri
- c) hər iki iqtisadi agentin fəaliyyətinə qiymət siyasətinin təsir etməməsi
- d) **istehsal həcmnin, qiymət siyasətinin, reklamın və digər rəqabət üsullarının təsiri nəticəsində meydana gələn xarici effekt**
- e) valyutadan əldə olunan gəlir

87. Şəbəkə xarici effekti

- a) **istehlakçı üçün nemətin faydalılığı bu nemətlərin istehlakçılarının sayından asılıdır**
- b) istehlakçı üçün nemətin faydalılığı bu nemətlərin istehlakçılarının sayından asılı deyil
- c) iqtisadi agentlər arasında iqtisadi əlaqələrin səviyyəsindən asılıdır
- d) iqtisadi agentlər arasında iqtisadi əlaqələrin səviyyəsindən asılı deyil
- e) istehlakçının əldə etdiyi effekt

88. Xarici effekt probleminə Piqu yanaşması.

- a) **yalnız dövlət müdaxiləsi ilə həll edilə bilər**
- b) dövlət müdaxiləsinə zərurət yoxdur
- c) dövlət digər iqtisadi qurumlarla birgə fəaliyyət göstərir
- d) bu problemləri özəl qurumları həll edir
- e) bazarın yaratdığı xarici effekt

89. “Oyunlar nəzəriyyəsi və iqtisadi davranış” əsərinin müəllifini müəyyən edin:

- a) **C. Fon. Neyman və O. Morqenstern**
- b) U. Hamilton və U. Qelbreyt
- c) R. Kouz və D. Nort
- d) T. Veblen və C. Kommons
- e) U. Mitçell və K. Errun

90. Mənfi xarici effektlərin tənzimlənməsi qarşısında duran məsələ nədən ibarətdir?

- a) belə effekt yaradan nemətlərin istehsalı və istehlakı həcmi artırmaqdan
- b) **belə effekt yaradan nemətlərin istehsalı və istehlakı həcmi azaltmaqdan**
- c) mənfi xarici effekti aradan qaldırmaqdan
- d) transaksiya xərclərini azaltmaqdan
- e) transaksiya xərclərini artırmaqdan

91. Sadalanmış şərtlərin hansı Kouz teoreminin realizə edilməsi üçün vacib deyil?

- a) mülkiyyət hüquqları dəqiq müəyyənləşdirilməlidir
- b) gəlir effektinin olmaması
- c) mülkiyyət hüquqları mübadiləsinin transaksiya xərcləri sıfıra yaxın olmalıdır
- d) **dövlət xarici effektləri tənzimləməlidir**
- e) sadalanmış şərtlərin hamısı vacibdir

92. Xarici effektlər yaranır, çünki:

- a) onlar heç kim tərəfindən yaradılan faydalar və xərclərlə bağlıdır
- b) onları məhsul istehsalçıları yaradır, xərcini isə dövlət çəkməli olur
- c) onlar inhisarlarla bağlıdır
- d) **bazar qiymətləri xarici xərcləri və faydaları əks etdirmirlər**
- e) mülkiyyət hüquqları spesifikasiyalanıb

93. Kouz teoreminin mahiyyəti bundadır:

- a) xarici effektlər dövlət tərəfindən tənzimlənməlidir
- b) **xarici effektlər problemi maraqlı tərəflər arasında razılaşma yolu ilə həll oluna bilər**
- c) xarici effektlərin tənzimlənməsi üçün birbişə dövlət müdaxiləsi metodları tətbiq edilməlidir
- d) xarici effektlərin tənzimlənməsi üçün vergilər və subsidiyalar tətbiq edilməlidir
- e) xarici effektlərin mənfi nəticələri olmur

94. Variantlardan hansı Kouz teoreminin mahiyyətini düzgün əks etdirir?

- a) **transaksiya xərclərinin 0 (sıfır) – səviyyəsində olduğu və mülkiyyət hüquqlarının dəqiq spesifikasişdirildiyi zaman gəlir effektini təcrid etsək mülkiyyət**

hüquqlarının ilkin bölgüsündən asılı olmayaraq resursların yekun bölgüsü səmərəli olur

- b) transaksiya xərclərinin maksimum – səviyyəsində olduğu və mülkiyyət hüquqlarının dəqiq spesifikasişdirildiyi zaman gəlir effektini təcrid etsək mülkiyyət hüquqlarının ilkin bölgüsündən asılı olmayaraq resursların yekun bölgüsü tamamilə səmərəsiz olur
- c) transaksiya xərclərinin bütün səviyyələrində resursların yekun bölgüsü səmərəli olur
- d) transaksiya xərclərinin maksimum səviyyəsində və mülkiyyət hüquqlarının tətbiqindən asılı olaraq resursların yekun bölgüsü qeyri-səmərəli olur
- e) Pareto – optimallığının əks ifadəsidir

95. Poznerin yanaşmasını düzgün əks etdirən variantı seçin.

- a) **transaksiya xərcləri müsbətdirsə, onda mülkiyyət hüquqlarının bölgüsünün müxtəlif variantları cəmiyyətin maraqları nöqtəyi-nəzərindən eyni əhəmiyyətə malik deyil**
- b) əgər transaksiya xərcləri mənfidirsə, onda mülkiyyət hüquqlarının bölgüsünün müxtəlif variantları cəmiyyətin maraqları nöqtəyi-nəzərindən eyni əhəmiyyətə malik deyil
- c) hüquqi orqanların istənilən qərarları iqtisadi səmərəlilik meyarına uyğunluğunun olmamasıdır
- d) hüquqlar o subyektə verilməlidir ki, o məsələnin həlli zamanı öz xeyri üçün daha çox zərər çəkir
- e) bütün cavablar səhvdir

96. Daxili eksternaliyalar anlayışı hansı variantda düzgün əks olunur?

- a) elə effektlərdir ki, onlar nəinki təkcə bu kontrakt münasibətinə nəzərən daxilidir, həmçinin kontraktı iştirak edən subyektlər qrupuna nəzərən də xaricidir
- b) **elə effektdir ki, onlar mövcud kontrakt münasibətinə nəzərən xaricidir, ancaq kontraktı iştirak edən qrup daxildir**
- c) elə effektlərdir ki, onlar mövcud kontrakt münasibətinə nəzərən xaricidir, həm də kontraktı iştirak edənə nəzərən də xaricidir
- d) elə bir effektdir ki, bu zaman istehlakçı üçün nemətin faydalılığı bu nemətin istehlakçıların sayından asılıdır
- e) cavabların hamısı səhvdir

97. Bu oyunlarda söhbət çıxış nöqtəsi olan iştirakçı fərdin fəaliyyətindən gedir:

- a) **qeyri-kooperativ oyunlar**
- b) kooperativ oyunlar
- c) rəşional oyunlar
- d) aksiomlu oyunlar
- e) əməkdaşlıq oyunlar

98. Koordinasiya mexanizmlərinə nə aid deyil?

- a) şəbəkələr
- b) iyerarxiya

- c) bazar
- d) sadalananların hamısı aiddir**
- e) sadalananların heç biri aid deyil

99. İyerarxiyada mərkəzi agentin səlahiyyətlərinə nə aid deyil?

- a) qalıq gəlirə hüquq
- b) resurs mülkiyyətçiləri ilə müqavilə bağlamaq hüququ
- c) resurslardan istifadə istiqamətlərini müəyyənləşdirmək hüququ
- d) iyerarxiyanın başqa üzvlərinin işinə nəzarət etmək hüququ
- e) sadalananların hamısı aiddir**

100. İyerarxiyada fərdlərin qarşılıqlı əlaqəsi nə əsasında baş verir?

- a) qiymət mexanizmi əsasında
- b) komandalar əsasında**
- c) danışıqlar əsasında
- d) uzunmüddətli müqavilə münasibətləri əsasında
- e) mülkiyyət hüququ əsasında

101. Təşkilatlararası şəbəkələrə nə aid deyil?

- a) firmalararası strateji alyans
- b) virtual şəbəkələr
- c) fokal şəbəkələr
- d) dövlət strukturları**
- e) dəyər yaradılması şəbəkələri

102. Təşkilatlararası şəbəkələrə nə aid deyil?

- a) şəbəkə iştirakçılarının asılılığı**
- b) vahid məqsəd
- c) bir neçə liderin olması
- d) çoxsəviyyəlilik
- e) könüllülük

103. Şəbəkədə informasiya brokerinə misal budur:

- a) kredit bürosu**
- b) üçüncü (kənar) hakim
- c) özəl axtarış bürosu
- d) cavabların hamısı doğrudur
- e) cavablar doğru deyil

104. Agentlik nəzəriyyəsində agent:

- a) müqavilənin müqavilə haqqında ən az informasiyaya malik tərəfidir
- b) sifarişçidir
- c) icraçıdır**
- d) bazardakı hər bir fərddir
- e) cavablar doğru deyil

105. Agentlik nəzəriyyəsində prinsipial:

- a) müqavilənin müqavilə haqqında ən az informasiyaya malik tərəfidir
- b) sifarişçidir**
- c) icraçıdır
- d) müqavilənin istənilən tərəfidir
- e) cavablar doğru deyil

106. Empatiyanın əksi:

- a) sərbəstlik
- b) diqqətlilik
- c) emosional intellect
- d) aleksitimiya**
- e) nüfuz etmə

107. Koordinasiya problemi bu səbəbdən yaranır:

- a) qarşılıqlı əlaqə iştirakçılarının anonimliyi
- b) bir neçə potensial müvazinətliliyin olması**
- c) xalis strategiyalarda müvazinətin olmaması
- d) qarşılıqlı əlaqə iştirakçılarının sayının həddən çox olması
- e) cavablar doğru deyil

108. Şəbəkənin koordinasiya mexanizmi kimi tərifini verin:

- a) qarşılıqlı əlaqələri komandalar vasitəsilə baş verən fərdlərin qarşılıqlı tabelilik strukturudur
- b) qarşılıqlı təsirləri danışıqlar əsasında baş verən muxtar iştirakçıların uzunmüddətli kooperasiyasıdır**
- c) çoxlu simmetrik seçmə mübadilələrdir
- d) cavabların hamısı doğrudur
- e) cavablar doğru deyil

109. Firmanın həcmi müəyyənləşir:

- a) sahibkarının istəyi və maliyyə imkanları ilə
- b) istehsal xərclərində istehsal və transaksiya tərkib hissələrin nisbəti ilə
- c) bazarda və firma daxilində transaksiyaların təşkilinin son hədd xərclərinin nisbəti ilə**
- d) firmanın çeşidində eksperimental və inspeksiya əmtəələrinin nisbəti ilə

e) cavabların hamısı doğrudur

110. Agentlik nəzəriyyəsində informasiya müqavilə münasibətləri iştirakçıları arasında necə paylanıb?

- a) bərabər: həm agent, həm prinsipial eyni informasiya ilə təmin edilib
- b) qeyri-bərabər: həyata keçirilən layihə haqqında prinsipial agentdən çox bilir
- c) qeyri-bərabər: həyata keçirilən layihə haqqında agent prinsipialdan çox bilir**
- d) qeyri-bərabər və təsadüfi: kimin həyata keçirilən layihə haqqında daha çox informasiyaya malik olduğunu dəqiq demək mümkün deyil
- e) cavabların hamısı doğrudur

111. Ticarətin təşkilinin ən sadə forması nədir?

- a) açıq ümumi bazar**
- b) qapalı bazar
- c) yarmarka
- d) milli bazar
- e) auksion

112. Doğru olanını seçin:

- a) Empatiya növləri- emosional, psixologiya, fenomen
- b) Empatiya növləri- emosional, koqnitiv, predikativ**
- c) Empatiya növləri- erqanomika, predikativ, hissiyyat
- d) Empatiya növləri- predikativ, erqonomika, həssaslıq
- e) Empatiya növləri: sərbəstlik, həssaslıq, emosional

113. Yeni institusional bazar iqtisadiyyatı nəzəriyyəsinə görə bu:

- a) nisbətləri danışıqlar prosesində müəyyənləşdirilən çoxsaylı simmetrik qeyri-seçimli mübadilələrdir
- b) nisbətləri danışıqlar prosesində müəyyənləşdirilən çoxsaylı qeyri-simmetrik seçimli mübadilələrdir
- c) nisbətləri qiymətlər mexanizmi ilə müəyyənləşdirilən çoxsaylı simmetrik seçimli mübadilələrdir**
- d) nisbətləri qiymətlər mexanizmi ilə müəyyənləşdirilən çoxsaylı qeyri-simmetrik qeyri-seçimli mübadilələrdir
- e) sadalananların hamısı doğrudur

114. Yeni institusional bazar iqtisadiyyatı nəzəriyyəsinə görə şəbəkə:

- a) muxtar iştirakçıların uzunmüddətli kooperasiyasıdır
- b) qarşılıqlı əlaqələri qiymətlər mexanizmi vasitəsilə müəyyənləşən muxtar iştirakçıların uzunmüddətli kooperasiyasıdır
- c) qarşılıqlı əlaqələri danışıqlar əsasında baş verən muxtar iştirakçıların uzunmüddətli kooperasiyasıdır**

- d) qarşılıqlı əlaqələri danışıqlar əsasında baş verən qeyri-muxtar iştirakçıların uzunmüddətli kooperasiyasıdır
- e) sadalananların hamısı doğrudur

115. Koordinasiya mexanizmləri nədir ?

- a) **mübadilənin etibarlılığını təmin edən kontraktların bağlanması və istifadə edilməsi proseslərinin tənzimlənməsi mexanizmidir**
- b) mübadilənin etibarlılığını təmin edən kontraktların məcmusudur
- c) mübadilədə iştirak edən subyektlər arasında əlaqədir
- d) fərdlərin qərar qəbul etməsidir
- e) təsərrüfat subyektlərinin arasında əlaqə

116. Bazar koordinasiyası nədir?

- a) **fərdin fəaliyyətinin əsasən qiymət vasitəsilə koordinasiyasıdır**
- b) fərdin fəaliyyətinin təkliflə koordinasiyasıdır
- c) fərdin fəaliyyətinin tələblə koordinasiyasıdır
- d) fərdin fəaliyyətinin rəqabətlə koordinasiyasıdır
- e) istehsalçı və istehlakçı arasında əlaqə

117. Şəbəkə nədir?

- a) firma və bazarın hibrididir
- b) **müxtəlif iştirakçıların uzunmüddətli kooperasiyasını nəzərdə tutan qarşılıqlı fəaliyyətin tipidir**
- c) iqtisadi əlaqələrin formasıdır
- d) kontrakt münasibətlərinin geniş spektridir
- e) istehlakçı münasibətləri sistemi

118. Bazarın institusional məzmunu nədən ibarətdir?

- a) mübadilənin simmetrikliliyini təmin edən ilkin həlqədir
- b) iqtisadiyyatı tənzimləmə mexanizmidir
- c) **proporsiyaların qiymət mexanizmi ilə tənzimlənən simmetrik seçici mübadilələr çoxluğu**
- d) alqı- satqı məkanıdır
- e) bazarın hüquqi əsasları

119. Mansur Olsonun “Kollektiv fəaliyyətlərin məntiqi” kitabı necənci ildə işıq üzü görmüşdür?

- a) 1900-cü il
- b) 1960-cı il
- c) **1965-ci il**
- d) 1933-cü il
- e) 1964-cü il

120. İyerarxiya nədir?
- a) iqtisadi strukturdur
 - b) komandaları qəbul edəndir
 - c) komanda verəndir
 - d) qarşılıqlı təsirin komandalar vasitəsilə baş verdiyi fərdlərin təbəçilik strukturudur**
 - e) quruluş ardıcılığı
121. A.Alçian və H. Demsets iqtisadi təşkilatların (firmanın) neçə tipini ayırmışlar?
- a) bir
 - b) iki
 - c) beş
 - d) yeddi**
 - e) doqquz
122. Sadalananlardan hansı ictimai nemət deyil?
- a) fundamental elm
 - b) hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyəti
 - c) telefon şəbəkəsinin fəaliyyəti**
 - d) güsələrin işıqlandırılması
 - e) ölkənin müdafiəsi
123. Selektiv (seçmə) stimullar və sosial kapital hansı problemləri həll etməyə imkan verir?
- a) mülkiyyət hüquqlarının spesifikasiyası problemini
 - b) məhdud rəsonallıq problemini
 - c) müsbət xarici effektlər problemini
 - d) mənfi xarici effektlər problemini
 - e) kollektiv fəaliyyət problemini**
124. Aşağıdakı təsnifatlardan transaksiya xərclərinin növünü müəyyən edin:
- a) informasiya axtarışı və alternativlərin aşkar edilməsi
 - b) danışıqların aparılması və kontraktların bağlanması
 - c) mülkiyyət hüquqlarının spesifikasiqləşdirilməsi və müdafiəsi
 - d) opportunist davranış
 - e) bunların hamısı**
125. T. Eqqertson D Nortun yanaşmasına əsaslanaraq xərclərin növlərini müəyyən edin:
- a) informasiya axtarışı
 - b) müqavilənin aparılması
 - c) monitorinq

- d) üçüncü şəxslərdən qoruma
- e) **bunların hamısı**

126. Klub nemətinin maliyyələşdirilməsi zamanı:

- a) **şəbəkə iştirakçılarının hər biri öz payını ödəməlidir**
- b) şəbəkə iştirakçılarının ödənişləri bərabərdir
- c) ödənişlərin həcmi nüfuzu ən çox olan şəbəkə iştirakçısı müəyyənləşdirir
- d) şəbəkə iştirakçılarından heç biri klub nemətinin istehlakından imtina edə bilməz
- e) cavablar doğru deyil

127. Klub nemətinə misal:

- a) əməkdaşları evlərinə çatdıran korporativ avtobusdur
- b) firmanın baş ofisinin hollunda quraşdırılmış fontandır
- c) **tədris qrupu tələbələri tərəfindən yaradılmış elektron poçt yeşiyidir**
- d) bina daxilində siqaret çəkməyə icazədir
- e) cavabların hamısı doğrudur

128. Xüsusi sahibkarlıq firmasının əsas müsbət cəhəti nədən ibarətdir?

- a) **mülkiyyətçi –idarə başçısının güclü motivasiyası**
- b) yüksək gəlir götürmək imkanı
- c) mənfəətin yalnız ona məxsus olması
- d) qənaətcillik rejimi
- e) mənfəət stimulunun olması

129. “Prinsipial-agent” problemi nədir?

- a) kontraktların iştirakçıları arasında olan problemlər
- b) tərəfmüqabillərinin problemləri
- c) **agent prinsipialın mənafeyinə deyil öz mənafeyinə üstünlük verir**
- d) kontrakt iştirakçılarının mənafeələrinə üstünlük verilməsi
- e) iqtisadi agentlər arasında problem

130. Hansı nemətlər xalis xüsusi nemətlərə aid edilir?

- a) istehlakdan çıxarılması mümkün olan, lakin qeyri-rəqabətli olanlar
- b) **istehlakdan çıxarılması mümkün və rəqabətli olanlar**
- c) istehlakdan çıxarılması qeyri-mümkün və qeyri- rəqabətli olanlar
- d) istehlakdan çıxarılması qeyri-mümkün və rəqabətli olanlar
- e) ictimai mülkiyyət formasında olan müəssisələrdə istehsal edilən nemətlər

131. Xalis ictimai məhsulun xüsusiyyəti bundadır:

- a) yalnız birgə istehlak edilə bilər
- b) onun bir istehlakçı tərəfindən istehlakı başqalarının ondan istehlakını məhdudlaşdırmır

- c) istehlakçıların sayının artması onun ayrılıqda götürülmüş hər bir istehlakçı üçün faydalılığını azaltmır
- d) sadalanmış cavabların hamısı doğrudur**
- e) sadalanmış cavabların heç biri doğru deyil

132. Müqavilədən sonrakı opportunist davranışa səbəb olur.

- a) gizli fəaliyyətlər
- b) gizli informasiyalar
- c) subyektiv risk
- d) boyun qaçırma
- e) bunların hamısı**

133. Məhbuslar dilemmasını səciyyələndirən doğru deyimi seçin:

- a) sonsuz təkrarlanan Məhbuslar dilemmasında qeyri-korporativ müvazinət korporativ müvazinət tərəfindən sıxışdırılır
- b) bir dəfəlik Məhbuslar dilemmasında müvazinət üstün strategiyalarda müvazinətdir**
- c) qeyri-korporativ nəticə seçilən strategiyalar haqqında ilkin razılaşmanın olmaması ilə şərtlənir
- d) qeyri-korporativ nəticə qarşılıqlı əlaqə iştirakçılarının anonimliyi ilə şərtlənir
- e) cavablar doğru deyil

134. İctimai nemətlər kategoriyasını düzgün əks etdirən variantı seçin:

- a) fərdin malik olduğu bütün maddi və mənəvi nemətlərin məcmusu
- b) əldə edilməsi baxımından kəskin rəqabətlə müşayiət olunan nemətlərdir
- c) həm əl çatmağın müstəsnaılığı, həm də istehlakda rəqabətin olmadığı nemətlərdir**
- d) nemətlərin qəbul edilmiş tipologiyasında ardıcıl əks etdirilən nemətlərdir
- e) müstəsnaıq xassəsinə malik olan bütün maddi və mənəvi nemətlərdir

135. Sosial kapital anlayışının mahiyyətini düzgün əks etdirən variantı seçin:

- a) birlikdə (cəmiyyətdə) səmimilik, etibar və vətəndaş kooperasiyasının qeyri-formal normalarının yayılması dərəcəsi**
- b) “bonding” tipli kapitallardır
- c) “bridging” tipli kapitaldır
- d) “bonding” və “brinding” tiplərinə aid olmayan kapitallar
- e) birlikdə (cəmiyyətdə) səmimilik, etibar və beynəlxalq kooperasiyanın formal normalarının yayılması dərəcəsi

136. Nemətin ondan imtina edilə bilinməmə xüsusiyyəti nədən ibarətdir?

- a) nemətin bu həcmində onun bir nəfər tərəfindən istehlakı onun digər adamlar tərəfindən istehlakını azaltmır

- b) əgər nemət istehsal edilibdirsə, heç kim başqa fərdləri bu nemətdən istifadə etmək imkanından məhrum edə bilməz**
- c) bu kimi nemətlərin istehsalı dövlət tərəfindən maliyyələşdirilir
- d) bu nemətlər inhisar şəraitində istehsal edilir
- e) bu nemətlər ilkin tələbat əmtəələridir

137. İyerarxiyanın çatışmazlıqlarının əsasında nələr durur.

- a) məhdud səmərəlilik və işdən boyunqaçırma formasında opportunizmə meyillilik**
- b) bazarın güclü təsir mexanizminin olması
- c) rəqabətdən qorunmaq imkanının məhdudluğu
- d) iqtisadi agentlərin tərəfdaşlığının mədud xarakter daşması
- e) aşağı mənfəət səviyyəsi

138. Müqavilədən sonrakı opportunist nümunəsi:

- a) subyektiv risk**
- b) özünü seçmə
- c) gizli niyyət
- d) siqnallar
- e) spesifik aktiv

139. Subyektiv riskin aradan qaldırılmasının bir üsulu:

- a) əmək müqaviləsi
- b) stimullaşdırıcı müqavilə**
- c) tənzimləyici müqavilə
- d) icarə müqaviləsi
- e) bunların hamısı

140. Cəmiyyətdə (birlikdə) güc potensialının bərabər bölgüsü gəlirlərin mənbəyi kimi güc resurslarından istifadəyə necə təsir göstərir?

- a) güclü
- b) zəiflədici**
- c) orta
- d) hissəolunmaz
- e) bütün cavablar səhvdir

141. Müasir institusional iqtisadiyyatda ictimai müqavilə nəzəriyyəsi hansı adı alıb?

- a) müqavilə nəzəriyyəsi**
- b) inqilabi nəzəriyyə
- c) zorakılıq nəzəriyyəsi
- d) istismar nəzəriyyəsi
- e) təkamül nəzəriyyəsi

142. Dövlətin mövcud olmasını izah edən Con Lokkun adı ilə bağlı hansı nəzəriyyədir?
- a) inqilabi nəzəriyyə
 - b) zorakılıq nəzəriyyəsi
 - c) ictimai müqavilə nəzəriyyəsi**
 - d) istismar nəzəriyyəsi
 - e) təkamül nəzəriyyəsi
143. Tomas Qobbsın adı ilə bağlı hansı nəzəriyyə dövlətin mövcud olmasını izah edir?
- a) inqilabi nəzəriyyə
 - b) zorakılıq nəzəriyyəsi
 - c) ictimai müqavilə nəzəriyyəsi
 - d) istismar nəzəriyyəsi**
 - e) təkamül nəzəriyyəsi
144. Dövlətin mövcud olmasını izah edən kimin nəzəriyyəsi marksist yanaşmanın əsasında durur.
- a) Deni Dudro
 - b) Con Lokk
 - c) Şarl Lui Monteskye
 - d) Tomas Qobbs**
 - e) Fransua Mari Arue Volter
145. Dövlətdən gizliliyi məqsədli xarakter daşıyan qeyri-kriminal iqtisadi fəaliyyətləri əhatə edir. Bu:
- a) kriminal istehsal
 - b) yeraltı istehsal**
 - c) qeyri-formal sektor istehsalı
 - d) statistik müşahidə proqramlarının yetərsizliyindən müşahidə olunmayan istehsal
 - e) bunların hamısı
146. Gizli iqtisadi fəaliyyətləri əhatə edir bu:
- a) yeraltı istehsal
 - b) yerüstü istehsal
 - c) kriminal istehsal**
 - d) qeyri-formal sektor istehsalı
 - e) bunların hamısı

147. Yoran Bartselə görə hakimiyyət fenomeninin tərfi hansı variantda düzgün əks olunur?
- a) siyasi aktlar məcmusudur
 - b) iqtisadi idarəetmə sistemidir
 - c) məcburi qadağalar sistemidir
 - d) hakimiyyət – xərclər qoymaq qabiliyyətidir**
 - e) bütün cavablar doğrudur
148. Güc potensialı anlayışı – bu:
- a) ölkənin müdafiə qabiliyyətidir
 - b) nüfuz, adət və ənənələr, rusurslara malik olma
 - c) fərdin sərəncamında yerləşən güc məcburetmə vasitələrinin nisbi miqyası**
 - d) sosial institutların məcmusu
 - e) bütün cavablar doğrudur
149. Variantlardan hansı Cek Xirşleyferin əsərinin adını əks etdirir?
- a) “Anarxiya” (hakimiyyətsizlik) və onun iflası”**
 - b) “Kollektiv fəaliyyətlərin məntiqi”
 - c) “Xalqların yüksəlişi və tənəzzülü”
 - d) “Yeni institusional iqtisadi nəzəriyyə”
 - e) “Firma, bazar və hüquq”
150. Hansı nəzəriyyə zorakılıq potensialının bərabər bölgüsünü zənn edir?
- a) inqilabi nəzəriyyə
 - b) zorakılıq nəzəriyyəsi
 - c) ictimai müqavilə nəzəriyyəsi**
 - d) istismar nəzəriyyəsi
 - e) təkamül nəzəriyyəsi
151. Hansı nəzəriyyə zorakılıq potensialının qeyri-bərabər bölgüsünü zənn edir?
- a) inqilabi nəzəriyyə
 - b) zorakılıq nəzəriyyəsi
 - c) ictimai müqavilə nəzəriyyəsi
 - d) istismar nəzəriyyəsi**
 - e) təkamül nəzəriyyəsi
152. Dövlətdən gizliliyi məqsədli xarakter daşımayan qeyri-kriminal iqtisadi fəaliyyətləri əhatə edir.
- a) kriminal istehsal
 - b) yeraltı isyehsal
 - c) qeyri-formal sektor istehsalı**
 - d) ev təsərrüfatı istehsalı

e) bunların hamısı

153. Variantlardan hansı dövlət anlayışını düzgün əks etdirir?

- a) **eyni zamanda həm ölkə ərazisinin, həm bu ərazinin resurslar məcmusunu və əhalisini – vətəndaşların məcmusunu və fəaliyyət göstərən hakimiyyət orqan-ları forması**
- b) dövlət azlığın, çoxluq üzərində hakimiyyət forması
- c) ölkə parlamentinə təzyiq göstərilməsi mexanizmi
- d) dövlət bazar subyektlərinin məcmu gəlirlərinin vergilər vasitəsilə mənimsənilməsi mexanizmi
- e) məcburetmə rıçaqları vasitəsilə vətəndaşların hüquqlarının məhdudlaşdırılması forması

154. Con Ambekə görə dövlətsiz cəmiyyətin (birliyin) həyat qabiliyyətinin zəruri şərti – bu:

- a) **güc potensialının nisbətən bərabər bölgüsü**
- b) güc potensialının mütləq qeyri-bərabərliyi
- c) güc potensialının olmaması
- d) hərbi diktaturanın olmaması
- e) bütün cavablar səhvdir

155. Dövlətin genezisinin mahiyyətini əks etdirən variantı seçin:

- a) məcmu ictimai məcmu məhsulun bərabər bölgüsü
- b) mülkiyyətin ictimai xarakteri
- c) güc potensialının bərabər bölgüsü
- d) **güc potensialının qeyri-bərabər bölgüsü**
- e) iyerarxiya sisteminin dağılması prosesi

156. İctimai müqavilə (sosial kontrakt) anlayışı düzgün ifadəsini hansı variantda tapır?

- a) konstitusiya qaydalarının məzmunu və tətbiqi üzrə gözləmələrin mübadiləsi;
- b) iki və daha artıq fiziki şəxs arasında aqlı-satqı aktının sənədləşdirilməsidir
- c) iki və daha artıq hüquqi şəxs arasında hüquqi razılaşmadır
- d) ictimai nemətlərin (baza qaydalarının) tələb və təklif tərəflərinin qarşılıqlı təsiridir
- e) **bütün cavablar doğrudur**

157. Bu fenomen dövlətdə agent probleminin olması ilə izah olunur:

- a) dövlət aparatının böyüməsi
- b) korrupsiya
- c) iqtisadiyyatın ifrat tənzimlənməsi
- d) **sadalananların hamısı doğrudur**
- e) sadalananların heç biri doğru deyil

158. D.Norton institusional dəyişikliklər sxeminin sonuncu bəndini seçin;
- a) bilik səviyyəsində dəyişikliklər yeni texnologiyaların yaranmasına aparır
 - b) yeni texnologiyalar resursların nisbi qiymət səviyyəsinə təsir edir
 - c) **siyasi bazar sıfır olmayan transaksiya xərcləri dəyərin yaradılması üçün faydalı olan bütün potensial institusional dəyişikliklərin realizə olunmasına mane olur**
 - d) yeni qiymət səviyyələri dəyəri potensial artan resurs mülkiyyətçilərini onların mülkiyyət hüquqlarını transformasiya etməyə stimullaşdırır
 - e) sadalananların heç biri doğru deyil
159. Gizli iqtisadiyyata aiddir:
- a) qismən bəyan edilən fəaliyyətlər
 - b) bəyan edilməyən fəaliyyətlər
 - c) qeyri formal fəaliyyətlər
 - d) kriminal gizli sektor
 - e) **bunların hamısı**
160. İqtisadiyyatın kölgə sektorunun iştirakçılarının davranışı bu modellə təsvir olunur:
- a) homo economicus
 - b) **homo adaptans**
 - c) homo institutional
 - d) homo soveticus
 - e) homo aqresucus
161. Qeyri-formal iqtisadiyyatı səciyyələndirmək üçün aşağıdakı terminlərdən hansı daha az uyğun gəlir:
- a) yaşama iqtisadiyyatı
 - b) yoxsulluq iqtisadiyyatı
 - c) əxlaqi iqtisadiyyat
 - d) **tarazlı iqtisadiyyat**
 - e) opportunist iqtisadiyyat
162. İqtisadi agentlərin bilərəkdən dövlətdən gizlədilən təsərrüfat fəaliyyətlərinin məcmusu necə adlanır?
- a) **qeyri-formal iqtisadiyyat**
 - b) kollektiv fəaliyyət
 - c) ictimai müqavilə
 - d) ictimai müqavilə
 - e) bürokratiya
163. Aşağıda sadalanan alimlərdən hansı qeyri-formal iqtisadiyyatın öyrənilməsinə böyük töhfə vermişdir?

- a) C.Heilbreyt
- b) R.Kouz
- c) A.Piqu
- d) C.Byukenen
- e) **E. De Soto**

164. Nə iqtisadiyyatın qeyri-formal sektorunun ölçülməsinin dolayı metodlarına aid deyil?

- a) əməliyyatların sayılması metodu
- b) **vergi yoxlamaları**
- c) iş qüvvəsinin statistikası
- d) nağd pula tələbin qiymətləndirilməsi
- e) istehsal resurslarına tələbatın qiymətləndirilməsi

165. Hansı amil iqtisadiyyatın qeyri-formal sektorunun həcminə təsir etmir?

- a) vergilər
- b) iqtisadiyyata tənzimləyici müdaxilənin nəticəsi
- c) **ölkə əhalisinin sayı**
- d) korrupsiya
- e) sadalananların hamısı təsir edir

166. Qeyri-formal iqtisadiyyatı tədqiq edən ilk elmi əsərlər nə vaxt meydana gəlmişdir?

- a) XIX əsrdə
- b) XX əsrin 30-cu illərində
- c) XX əsrin 50-ci illərində
- d) **XX əsrin 70-ci illərində**
- e) XXI əsrdə

167. E.Fayqanın uyğun olaraq gizlin (kölgə) iqtisadiyyatı aşağıdakılara bölünür:

- a) kölgə, qeyri-formal, qeyri-leqal, kriminal
- b) qeyri-formal, qeyri-qanuni, nəzərə alınmayan, kölgə
- c) **qeyri-leqal, nəzərə alınmayan, qeyri- rəsmi, qeyri-formal**
- d) kriminal, qeyri-formal, kölgə, qeyri-qanuni
- e) qeyri- rəsmi, qeyri-leqal, kölgə, qeyri-formal

168. Qeyri-formal iqtisadiyyat özünə daxil edir:

- a) iri sənaye istehsalını
- b) ev təsərrüfatlarının fəaliyyətini
- c) **“boz” və “qara” bazarları**
- d) nəzərə alınmayan və qeyri- rəsmi fəaliyyəti
- e) qeyri-leqal biznes və kriminal iqtisadiyyatı

169. İnstitusional yanaşmaya uyğun olaraq iqtisadiyyatın qeyri-formal sektorunda iştirak etmək üçün meyar budur:
- a) yüksək istehsal xərcləri
 - b) aşağı son hədd xərcləri
 - c) leqal fəaliyyət aparılmasının yüksək xərcləri
 - d) leqal biznesin aşağı transaksion xərcləri**
 - e) aşağı transformasiya xərcləri
170. Kölgə iqtisadiyyatının miqyaslarının artmasının institusional səbəblərinə aid deyil:
- a) mülkiyyət hüquqlarının səmərəli müdafiə sisteminin olmaması
 - b) leqal biznesin yüksək transaksiya xərcləri
 - c) dövlət institutları sisteminin mənafeələrinin müəyyən qrupuna tabe olması
 - d) mülkiyyətin müstəsnaqlıq rejiminin yaradılması
 - e) yüksək istehsal xərcləri**
171. İqtisadiyyatın qeyri-formal sektorunun xərclərinə aid deyil?
- a) cəzadan yayınmaq xərcləri
 - b) gəlirlərin transferti xərcləri
 - c) vergidən yayınma xərcləri
 - d) əməkhaqqında qanunların pozulması
 - e) sadalananların hamısı aiddir**
172. İqtisadiyyatın qeyri-formal sektorunun ölçülməsinin dolayısı qiymətləndirmə metodları hansılardır?
- a) seçmə müşahidələr metodu, vergi yoxlamaları metodu
 - b) mühasibat və maliyyə sənədlərinin yoxlanılması, statistik və mühasibat döstəricilərinin müəyyənləşdirilməsi
 - c) milli statistika sisteminin təhlili, əməliyyatların sayılması metodu, iş qüvvəsi statistikasi, nağd pula tələbin qiymətləndirilməsi metodu, istehsal resurslarına tələbatın qiymətləndirilməsi metodu**
 - d) dövlət hakimiyyətinin korrupsiyalaşması səviyyəsinin təyin edilməsi, iqtisadiyyatın kriminallaşması dərəcəsinin müəyyən edilməsi
 - e) milli gəlirin istehsalında iştirak göstəricisinin hesablanması metodu, fəaliyyətinin sosial ədalətlik dərəcəsinin müəyyən edilməsi metodu
173. Sadalananlardan hansı kriminal iqtisadiyyata aiddir?
- a) verginin ödənilməsindən yayınma
 - b) qeydiyyatda alınmamış məhsulun istehsalı və satışı
 - c) əməkhaqqının «paket»də verilməsi
 - d) narkotiklərin istehsalı və satışı**
 - e) işə götürdükdə əmək müqaviləsinin olmaması
174. E.De Sotonun fikrincə, qeyri-formal iqtisadiyyatın meydana gəlmə səbəbi nədədir?

- a) **xüsusi maraq qruplarının öz inhisarçı vəziyyətlərini saxlamaq cəhdində**
- b) kollektiv fəaliyyət problemini həll etməyin qeyri-mümkünlüyündə
- c) mülkiyyət hüquqlarının spesifikasiyasının mürəkkəbliyində
- d) iqtisadiyyatda xarici effektlərin olmasında
- e) məhdud rasionallığın mövcudluğunda

175. Sadalananların hansı qeyri-formal iqtisadiyyatda qaydaların təminatçısı deyildir?

- a) qeyri-formal şəbəkələr
- b) mütəşəkkil cinayətkarlıq
- c) dövlət hakimiyyətinin korrupsiyalaşmış nümayəndələri
- d) sadalananların hamısı qeyri-formal iqtisadiyyatda qaydaların təminatçısıdır**
- e) sadalananlardan heç biri qeyri-formal iqtisadiyyatda qaydaların təminatçısı deyil

176. Nə iqtisadiyyatın qeyri-formal sektorunun mövcudluğunun müsbət cəhətlərinə aid deyil?

- a) qeyri-səmərəli leqal mühitin fəaliyyətinin yumşaldılması
- b) rəsmi firmalar üçün əlavə rəqabət
- c) qeyri-formal sektorun gəlirləri hesabına məcmu gəlirin artması
- d) dövlətə etimadın azalması**
- e) sadalananların hamısı aiddir

177. Ostroma görə mülkiyyət rejimini əmələ gətirən hüquqlara daxil deyil?

- a) Çatmaq;
- b) Çıxartmaq;
- c) Qoparmaq;**
- d) İdarə etmək;
- e) İstisna.

178. Nort-Tomas modelində dəyişikliklərin hərəkətverici qüvvəsi:

- a) Monitoring
- b) Demografik təzyiq**
- c) Transaksiya
- d) Mülkiyyət hüquqlarının müdafiəsi
- e) Kontraktların bağlanması

179. Hansı rejimdə resursdan ifrat istifadə meydana gəlir?

- a) Resursa sərbəst çatmaq;**
- b) Kommunal;
- c) Dövlət;
- d) Xüsusi;
- e) Hamısı;

180. Resursa sərbəst çatmaq rejimində digərlərinə istisna etmək hüququ aiddir-
- a) Fərdə;
 - b) Fərdlər qrupuna;
 - c) “Dövlət” təşkilatının üzvlərinə;
 - d) Kollektivə;
 - e) **Heç kimə;**
181. Kommunal mülkiyyət rejimində digərlərinə istisna etmək hüququ aiddir
- a) Fərdə;
 - b) **Fərdlər qrupuna;**
 - c) “Dövlət” təşkilatının üzvlərinə;
 - d) Məmurlara ;
 - e) Heç kimə;
182. Dövlət mülkiyyət rejimində digərlərinə istisna etmək hüququ aiddir
- a) Fərdə;
 - b) Fərdlər qrupuna;
 - c) **“Dövlət” təşkilatının üzvlərinə;**
 - d) Kollektivə;
 - e) Heç kimə;
183. Resursa sərbəst çatmaq rejimində istifadə etməyə dair qərar qəbul etmə hüququ aiddir
- a) Fərdə;
 - b) Fərdlər qrupuna;
 - c) “Dövlət” təşkilatının üzvlərinə;
 - d) **Bütün fərdlərə;**
 - e) Heç kimə;
184. Kommunal mülkiyyət rejimində digərlərinə istisna etmək hüququ aiddir
- a) Fərdə;
 - b) **Fərdlər qrupuna;**
 - c) “Dövlət” təşkilatının üzvlərinə;
 - d) Bütün fərdlərə;
 - e) Heç kimə;
185. Gəlirin kəmiyyətinə təsir göstərir:
- a) Sabitləşdirici siyasət;
 - b) İnvestisiyaların həcmi;
 - c) Büdcə kəsirinin azaldılması;
 - d) Pul kütləsinin artımına nəzarət;

e) Resursdan həddən artıq istifadə olunması;

186. Səhmdar cəmiyyətinin işinin strategiya və taktikasını hazırlayır:

- a) Hər hansı bir fərd;
- b) Dövlət;
- c) Firmanın işçiləri;
- d) Səhmdar cəmiyyətin sahibkarı;
- e) Qalıq gəlirindən pay götürən insanlar;**

187. Fildin modelində mərkəzi rolu nə oynayır?

- a) Müstəsnalıq dərəcəsi;**
- b) Transaksiya xərcləri;
- c) Mülkiyyət rejimi;
- d) Konsensus ideologiyası;
- e) Mülkiyyət hüquqları;

188. Mülkiyyət rejiminə aid olmayanı göstərin:

- a) Resursa sərbəst çatmaq rejimi;
- b) Xüsusi mülkiyyət rejimi;
- c) Kommunal mülkiyyət rejimi;
- d) Dövlət mülkiyyət rejimi;
- e) Özgəninkiləşdirmə rejimi;**

189. Xüsusi mülkiyyət rejimində digərlərinə istisna etmək hüququ aiddir –

- a) Fərdə;**
- b) Fərdlər qrupuna;
- c) “Dövlət” təşkilatının üzvlərinə;
- d) Kollektivə;
- e) Heç kimə;

190. Resursa sərbəst çatmaq rejimində istifadə etməkdən gəlir almaq hüququ aiddir –

- a) Fərdə;
- b) Fərdlər qrupuna;
- c) “Dövlət” təşkilatının üzvlərinə;
- d) Bütün fərdlərə;**
- e) Heç kimə;

191. İnstitutlar iki əsas funksiyanı yerinə yetirir.

- a) stimullaşdırıcı və tənzimləyici
- b) nəzarətedici və aşkarlıq

- c) bölüşdürücü və tənzimləyici
- d) bölüşdürücü və koordinasiya**
- e) tənzimləyici və nəzarətedici

192. Bağlanma üsuluna görə müqavilə

- a) könüllü razılaşdırılmış
- b) münasibətli, klassik
- c) neoklassik, institsionalist
- d) eksplisit implisit**
- e) tam, natamam

193. Ostroma görə mülkiyyət rejimi necə müəyyən olunur?

- a) İlk 2 qaydanın əməliyyat səviyyəsi, sonuncu üçü isə kollektiv seçim qaydaları səviyyəsinə məxsus olduğu 5 qaydadan irəli gələn hüquqlar məcmusu ilə**
- b) İlk 2 qaydanın kollektiv seçim səviyyəsi, sonuncu üçü isə əməliyyat səviyyəsinə məxsus olduğu 5 qaydadan irəli gələn hüquqlar məcmusu ilə
- c) İlk 3 qaydanın əməliyyat səviyyəsi ilə
- d) Bütün cavablar düzdür
- e) Düzgün cavab yoxdur

194. Fild hansı nəticələri alır?

- a) Mülkiyyət hüquqlarının mənasını açır
- b) Bütün fərdlərin resursa çatmaq səlahiyyətinə malik olmasına baxmayaraq onların bu hüquqları de-fakto reallaşdırmaq imkanları məhduddur
- c) Sıfır transaksiya xərcləri zamanı fərqlər yaranır
- d) Mülkiyyət hüquqları o subyektə verilməlidir ki, o, öz nöqsanlarını daha az zərərlə aradan qaldıra bilir
- e) Tədqiq olunan resursun istifadə edilməsi ilə istehsal olunan nemətlərin dəyərliyi artan zaman daxili idarəetmə problemi kəskinləşir**

195. D.Bromli Demdjetsin müddəalarına hansı əlavəni etmişdir?

- a) Mülkiyyət rejimlərindən başqa «qeyri-mülkiyyət rejimi», yaxud resursa sərbəst çatmaq rejimi də vardır;**
- b) Resursun istifadə olunması səmərəliliyinə səlahiyyətlərin məcmusu, habelə bu səlahiyyətlərin arasında bölüşdürüldüyü fərdlərin miqdarı və tərkibi də təsir edir;
- c) İdarəetmə hüququ;
- d) Çatmaq hüququ;
- e) İstisna hüququ;

196. Mülkiyyət rejimi.

- a) bu və ya digər resursa çatmağın şərtlərini, onun istifadəsinin seçilməsi və istifadədən gələn gəlirin əldə olunması üsulunu müəyyən edən qaydaların məcmusudur;**

- b) elə rejimdir ki, bu zaman fərdlərdən hər biri məlum resursa münasibətdə səlahiyyətlərə malik olmur;
- c) yalnız bir fərdin müstəsna hüquqlara malik olduğu vəziyyətdir;
- d) müstəsna hüquqlara insanlar qrupunun malik olduğu vəziyyətdir;
- e) bu zaman “dövlət” təşkilatının üzvləri digərlərini resursun istifadəsindən kənarlaşdırmaq, resursun istifadəsinə dair reqlamentləşdirilmiş qərarlar qəbul etmək hüququna malikdirlər, amma gəlir hüququna malik olmayan vəziyyətdir;

197. Xüsusi mülkiyyət rejimi-

- a) bu və ya digər resursa çatmağın şərtlərini, onun istifadəsinin seçilməsi və istifadədən gələn gəlirin əldə olunması üsulunu müəyyən edən qaydaların məcmusudur;
- b) elə rejimdir ki, bu zaman fərdlərdən hər biri məlum resursa münasibətdə səlahiyyətlərə malik olmur;**
- c) yalnız bir fərdin müstəsna hüquqlara malik olduğu vəziyyətdir;
- d) müstəsna hüquqlara insanlar qrupunun malik olduğu vəziyyətdir;
- e) bu zaman “dövlət” təşkilatının üzvləri digərlərini resursun istifadəsindən kənarlaşdırmaq, resursun istifadəsinə dair reqlamentləşdirilmiş qərarlar qəbul etmək hüququna malikdirlər, amma gəlir hüququna malik olmayan vəziyyətdir;

198. Kommunal mülkiyyət rejimi –

- a) bu və ya digər resursa çatmağın şərtlərini, onun istifadəsinin seçilməsi və istifadədən gələn gəlirin əldə olunması üsulunu müəyyən edən qaydaların məcmusudur;
- b) elə rejimdir ki, bu zaman fərdlərdən hər biri məlum resursa münasibətdə səlahiyyətlərə malik olmur;
- c) yalnız bir fərdin müstəsna hüquqlara malik olduğu vəziyyətdir;
- d) müstəsna hüquqlara insanlar qrupunun malik olduğu vəziyyətdir;**
- e) bu zaman “dövlət” təşkilatının üzvləri digərlərini resursun istifadəsindən kənarlaşdırmaq, resursun istifadəsinə dair reqlamentləşdirilmiş qərarlar qəbul etmək hüququna malikdir, amma gəlir hüququna malik olmayan vəziyyətdir;

199. Dövlət mülkiyyəti –

- a) bu və ya digər resursa çatmağın şərtlərini, onun istifadəsinin seçilməsi və istifadədən gələn gəlirin əldə olunması üsulunu müəyyən edən qaydaların məcmusudur;
- b) elə rejimdir ki, bu zaman fərdlərdən hər biri məlum resursa münasibətdə səlahiyyətlərə malik olmur;
- c) yalnız bir fərdin müstəsna hüquqlara malik olduğu vəziyyətdir;
- d) müstəsna hüquqlara insanlar qrupunun malik olduğu vəziyyətdir;
- e) bu zaman “dövlət” təşkilatının üzvləri digərlərini resursun istifadəsindən kənarlaşdırmaq, resursun istifadəsinə dair reqlamentləşdirilmiş qərarlar qəbul etmək hüququna malikdirlər, amma gəlir hüququna malik olmayan vəziyyətdir;**

200. Aşağıdakılardan hansı müqavilələrin növlərinə aiddir:

- a) implisit (qeyri-aşkar)
- b) münasibətli
- c) neoklassik, klassik

- d) eksplisit (aşkar)
- e) **bunların hamısı**

201. Dövlətin inkişafının ilkin mərhələlərində onun fəaliyyəti əsas iki tərəfdən səciyyələnir.

- a) Pul-kredit
- b) Büdcə-vergi
- c) Sosial-iqtisadi
- d) Proteksionizm-gömrük
- e) **Mülkiyyət hüququnun müdafiəsi və təmin edilməsi, iştirakçılar üçün böyük transaksiya xərcləri ilə funksiyanın yerinə yetirilməsi**

202. Dövlət hakimiyyəti nə ilə məhdudlaşır.

- a) **Agent münasibətləri xərcləri və rəqabət**
- b) Qanunvericilik aktları ilə
- c) Hakimiyyətin müxtəlif qanadları ilə
- d) Vətəndaşların maraqları ilə
- e) Beynəlxalq hüquqla

203. Smit dövlətin neçə əsas vəzifəsini müəyyənləşdirmişdir.

- a) 2
- b) **3**
- c) 4
- d) 5
- e) 6

204. Qaydanı pozan nə vaxt cəzalandırılır.

- a) Qaydanı pozmamışdan
- b) **Qaydanı pozandan sonra**
- c) Qaydanı pozan vaxt
- d) Qaydanı pozan kimi
- e) İstənilən vaxt

205. Byukenə görə dövlətin ikili rolu nədən ibarətdir?

- a) Qayda-qanun yaratmaq
- b) islah-tərbiyə
- c) Məcburetmə-islah
- d) Təhsili inkişaf etdirmə
- e) **Müdafiə edən və istehsal edən**

206. Dövlət müdafiə edən nə deməkdir?

- a) insanları digərlərindən müdafiə etmək

- b) Vətəndaşlarını banditlərdən qorumaq
- c) Vətəndaşlarını xaricilərdən qorumaq
- d) Konstitusiyada öz əksini tapan hüququn təmin edilməsi**
- e) Qanunvericiliyin təmin edilməsi

207. Dövlət- istehsalçı nə deməkdir?

- a) ictimai nemətləri istehsal edir**
- b) Xidmət göstərir
- c) iqtisadiyyatı tənzimləyir
- d) Təsərrüfat subyektlərini əlaqələndirir
- e) Məhsul istehsal edir

208. İstismarçı dövlət konsepsiyası kimin tərəfindən işlənib hazırlanıb?

- a) Keyns
- b) Hayek
- c) M. Olson**
- d) Byuken
- e) Smit

209. Bu və ya digər qurumun seçilməsi və inkişafı nə ilə şərtlənir?

- a) Mənafehlərlə
- b) İqtisadi inkişafa təsiri ilə
- c) Minimal transaksiya xərcləri ilə**
- d) Mülkiyyətə münasibəti ilə
- e) Demokratikləşməsi ilə

210. Dövlət nədir.

- a) Öz funksiya və məqsədlərini reallaşdırmaq üçün məhdud resuslardan səmərəli istifadə edən təşkilat**
- b) Hakimiyyətin təşkili forması
- c) Cəmiyyətin mütəşəkkil təşkilidir
- d) Cəmiyyətin sosial-iqtisadi təşkilidir
- e) Təsərrüfat subyektlərini əlaqələndirən qurum

211. Dövlət hakimiyyətinin üç qanadı.

- a) Təsərrüfat-iqtisadi, sosial
- b) İcra, qanunverici, cavabdehlik
- c) Qanunverici, icra, sosial
- d) Seçki, idarə etmə, tənzimləyici
- e) Qanunverici, icra, məhkəmə**

212. Dövlət qaydanı pozanlara qarşı hansı vasitələrlə mübarizə aparır.

- a) Vəzifədən uzaqlaşdırmaqla
- b) Cərimə etməklə
- c) Cəza sistemi-məhkəmə, polis, həbsxana vasitəsilə**
- d) İctimai qınaqla
- e) Seçkilərə buraxmamaqla

213. Eyni cinayətə görə fərqli cəza verilməsinin səbəbi nədir.

- a) İnstitusional hüquqi qurumların mükəmməl olmaması**
- b) Cəzalandırılanların fərqli statusu
- c) Cəza verənlərin fərqli statusu
- d) Cəmiyyətin yetkinlik səviyyəsinin aşağı olması
- e) Zəif qanunvericilik bazası

214. Byuken hansı şəraiti “tabecilikdə olanın paradoksu” adlandırılır-

- a) İnsanın idarəetmənin subyekti olduğu şəraiti
- b) İnsanın idarəetmənin obyektı olduğu şəraiti
- c) İnsanın idarəetmənin həm obyektı həm də subyekti olduğu şəraiti**
- d) İnsanın məcburetmə mexanizminin təsirinə məruz qaldığı
- e) İnsanın məcburetmə mexanizminin təsirinə məruz qalmadığı

215. Məcburetmə mexanizminin rolu.

- a) İqtisadi fəaliyyətə məcbur etmək
- b) İqtisadi fəaliyyəti dayandıрмаğa məcbur etmə
- c) Vergi ödəməyə məcburetmə**
- d) Qaydalara əməl etməyə məcburetmə
- e) Rəqiblə əməkdaşlığa məcburetmə

216. Məhkəmə hakimiyyəti necə həyata keçirilir?

- a) Vətəndaşlar tərəfindən həyata keçirilir
- b) Qanunverici orqandan müstəqil kollektiv seçki ilə həyata keçirilir**
- c) Qrup tərəfindən həyata keçirilir
- d) Dövlət orqanları tərəfindən həyata keçirilir
- e) Müstəqil vətəndaşlar tərəfindən həyata keçirilir

217. Avtoritar dövlət nədir?

- a) Müəyyən ərazidə əhəlinin gəlirlərinin bir hissəsini zorla alan**
- b) Seçki hüququnun olmadığı
- c) Vətəndaşları hüquqla qorunmayan
- d) Digər dövlətlərin qəbul etmədiyi
- e) Polis rejiminə əsaslanan

218. Smit hansı vəzifəni dövlətin birinci öhdəliyi kimi göstərmişdi.

- a) Cəmiyyətin mənafeələrini reallaşdırmaq

- b) Sosial problemləri həll etmək
- c) İqtisadi inkişaf üçün əlverişli şərait yaratmaq
- d) Cəmiyyəti zorakılıqdan və xarici müstəqil dövlətlərin istilasından qorumaq**
- e) Cəmiyyətdə münaqişələri tənzimləmək

219. Smit hansı vəzifəni dövlətin ikinci öhdəliyi kimi göstərmişdi?

- a) İmkan daxilində cəmiyyətdə ədalətsizliyə və onun üzvlərinin digərləri tərəfindən istismarına yol verməmək**
- b) Sosial bərabərliyi təmin etmək
- c) Rəqabət mühiti formalaşdırmaq
- d) İqtisadiyyata müdaxilə etməmək
- e) İqtisadi agentləri sazişlərə əməl etməyə məcbur etmək

220. Müasir neoinstitusionalistlər hesab edirlər ki, dövlət müdaxiləsi nədən zəruridir.

- a) İqtisadi inkişafın aşağı səviyyəsindən
- b) Böhranlı iqtisadi inkişafdan
- c) İqtisadiyyatın qloballaşmasından
- d) Bazarın uğursuzluğu və öz funksiyasını yerinə yetirməməsi**
- e) İnteqrasiyanın genişlənməsi

221. Nəyə görə insanlar könüllü olaraq dövlətin məcbur etmə mexanizminə razılaşırlar.

- a) Son nəticə onların şəxsi maraqlarına uyğun gəlir**
- b) Hüquqi baza belə tələb edir
- c) Cəmiyyətin iqtisadi quruluşuna uyğundur
- d) Zorakılıqdan qorunmaq üçün
- e) Hüquqlarının qorunması üçün

222. Olsona görə “oturaq bandit” “bandit qastrolyerdən(səyyar)” nə ilə fərqlənir.

- a) Nüfuz dairəsinin məhdudluğu ilə
- b) Nüfuz dairəsinin qeyri-məhdudluğu ilə
- c) Digərinin nüfuz dairəsinə girə bilməsi ilə
- d) Digərinin nüfuz dairəsinə girə bilməməsi ilə
- e) “oturaq banditdən” fərqli olaraq “səyyar bandit” insanların hər şeyini almağa çalışır**

223. İnstitusional dəyişiklik – bu.

- a) İnstitutun bir və ya bir neçə tərkib hissəsinin dəyişdirilməsidir**
- b) Fərdlərin qaydalara əməl etdikdə buraxdıqları səhvlər qeyri- dəqiqliklərə bərabər proseslərdir
- c) Davranışda ən müxtəlif səbəblərdən irəli gələn dəyişikliklərdir.
- d) Adət və ənənələrin yerinə yetirilməsi zamanı yol verdiyi qeyri- dəqiqliklərə bərabər proseslərdir.

- e) Ayrı-ayrı fərqlərin qanun qarşısındakı məsuliyyətlərinin yerinə yetirilməməsi ilə bağlı müşayiət olunan proseslərdir.
224. İnstitusional dəyişikliklərin ilk sxemlərindən biri kim tərəfindən verilmişdir?
- a) **H.Demsets**
 - b) D.Nort
 - c) V.Ratten və Y.Hayami
 - d) D.Nayt
 - e) Q.Leybkep
225. İnstitusional dəyişikliklərin baza sxemi kim tərəfindən verilmişdir?
- a) V.Ratten və Y.Hayami
 - b) D.Nayt
 - c) Q.Leybkep
 - d) **D.Nort**
 - e) S.Çen, Toni Yu
226. İnstitut ideyasının yaranması hansı yolla baş verə bilər.
- a) Spontan (qəflətən)
 - b) Kəşf etmə
 - c) Məqsədyönlü (layihələşdirilmə)
 - d) Mənimsənilmə
 - e) **Bütün cavablar doğrudur**
227. İnstitutun spontan (qəflətən) yaranması və ya dəyişməsi necə baş verir?
- a) **Kimsənin öncədən niyyəti və planı olmadan baş verir.**
 - b) Dövlətin planlı qayda təsiri vasitəsi ilə baş verir.
 - c) Siyasi xidmətlərin öncədən niyyəti və uzaqgörənliyi vasitəsilə baş verir.
 - d) Parlamentdə hər hansı millət vəkili tərəfindən niyyətilə baş verir.
 - e) Bütün cavablar doğrudur
228. İnstitusional dəyişikliklərin trayektoriyasının fərqli tiplərini hansı variant əks etdirir?
- a) İnkrement və diskret
 - b) Diskret, monoton və funksional
 - c) İnkrement, harmonik və monoton
 - d) **Diskret, harmonik və inkrement**
 - e) İnkrement və funksional
229. İnstitusional ətalət – bu:
- a) Əvvəlki inkişafın hərəkətverici qüvvəsi
 - b) Dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsi dərəcəsi

- c) **Əvvəlki inkişafın trayektoriyasından asılılığı**
- d) Əvvəlki inkişafın trayektoriyasının periodiklik meyarı
- e) Bütün cavablar doğrudur.

230. Variantlardan hansı “institut”un tərkib elementini əks etdirir?

- a) Normanın tətbiqi şərtlərini səciyyələndirən şəraitin təsviri.
- b) Fərdin və ya normanın adresatının xarakteristikası.
- c) Tapşırılan hərəkətin müəyyənləşdirilməsi və ya normanın məzmunu.
- d) Tapşırılanların yerinə yetirilməsinə görə sanksiyaların təsviri və normanın qarantının (zəminin) xarakteristikası.
- e) **Bütün cavablar doğrudur.**

231. Variantlardan hansı institusional dəyişikliklərə nümunəni əks etdirir?

- a) Ali məktəblərə vahid dövlət imtahanının nəticələrinə görə qəbula keçid.
- b) Cəzaların sərtləşdirilməsi ilə bağlı inzibati qanun pozuntuları haqqında məcəllədə düzəlişlərin edilməsi.
- c) Valyuta alqı-satqısının ləqallaşdırılması.
- d) Dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsinə icazə verilməsi.
- e) **Bütün cavablar doğrudur.**

232. İnstitusional dəyişikliklər mexanizmlərinin tiplərini hansı variant düzgün əks etdirir?

- a) **İnstitutun və ya institusional dəyişiklik ideyasının yaranma mexanizmləri və dəyişikliklərin yayılma mexanizmləri.**
- b) Yayılma mexanizmləri
- c) Yaranma mexanizmləri
- d) Siyasi mexanizmlər
- e) Bütün cavablar doğrudur

233. İnstitutun məqsəd yönü yaranması və ya dəyişməsi necə baş verir?

- a) **Müəyyən hazırlanmış plana müvafiq olaraq baş verir.**
- b) Kimsənin öncədən niyyəti və planı olmadan baş verir.
- c) Bütün qrup iştirakçılarının maraqlarının realizəsi üçün qrup daxilində fərdlərin razılığı olmadan baş verir.
- d) Yekdil qərar (konsepsas) qəbul etmədən baş verir.
- e) Bütün cavablar səhvdir.

234. Könüllü razılaşmalar vasitəsilə effektiv institutların hazırlana bildiyi vəziyyətləri ardıcıl əks etdirən variantı seçin.

- a) yekdil qərar
- b) səs çoxluğu ilə qərar
- c) xüsusi ikitərəfli razılaşma və yekdil qərar
- d) **yekdil qərar, səs çoxluğu ilə qərar və xüsusi ikitərəfli razılaşma**
- e) bütün cavablar doğrudur

235. Variantlardan hansı “inkrement” dəyişikliklər trayektoriyasına şərti misalı əks etdirir?

- a) **Müəyyən qanunun bir neçə il ərzində ona düzəlişlər edilməsi yolu ilə həyata keçirilən ardıcıl dəyişdirilməsi**
- b) Müəyyən qanundan birdəfəlik imtina edilməsi və tamamilə yenisinin qəbul edilməsi
- c) Hər hansı adətin tədricən birdəfəlik yoxa çıxarılması deyil
- d) Hər hansı adətin ənənənin dövlət tərəfindən uzun müddət toxunulmaz tətbiqi prosesidir
- e) Bütün cavablar səhvdir

236. Variantlardan hansı Harold Demsetsin konsepsiyasının (sxeminin) mahiyyətini düzgün əks etdirir?

- a) **Mülkiyyət hüquqları kənar təsirləri internalizə etmək üçün və internalizədən isə qazanc ona çəkilən xərclərdən çox olanda inkişaf etdirilir.**
- b) Bilik səviyyəsində dəyişiklik yeni texnologiyaların meydana gəlməsinə aparır.
- c) Yeni texnologiyalar resursların nisbi qiymət səviyyələrini dəyişir.
- d) Qiymətlərin yeni səviyyələri dəyərləri potensial artan resursların sahiblərində onlara mülkiyyət hüququnu dəyişməyə həvəs yaradır.
- e) Bütün cavablar doğrudur

237. Variantlardan hansı institusional dəyişikliklərin “baza” sxeminə D.Nayt tərəfindən edilmiş əlavəni əks etdirir?

- a) Xarici amillərin bir sahədə dəyişdiyi, institusional dəyişikliklərin isə başqa sahədə yarandığı induksiya edilmiş institusional dəyişikliklərin yaranma imkanı.
- b) **Institusional dəyişikliklərin həyata keçirilməsi ilə yanaşı institutların xeyli dərəcədə ictimai nemətlərlə oxşar olması ilə əlaqədar “biletsiz” effektinin yaranması imkanı.**
- c) Dəyərin yaradılmasına müsbət təsir edən mümkün institusional dəyişikliklərdən qazancın bir iqtisadi agentlərin olması, onun həyata keçirilməsi xərclərini başqalarının çəkməməsi ehtimalı mütləq nəzərə alınmalıdır ki, bu da onun təzahürünə mane ola bilər.
- d) Bilik səviyyəsində dəyişiklik yeni texnologiyaların meydana gəlməsinə aparır.
- e) D.Nayt tərəfindən “baza” sxeminə heç bir əlavə edilməmişdir.

238. D.Nortun tərifinə görə “institusional müvazinət” anlayışının mahiyyəti hansı variantda öz əksini tapır?

- a) **Elə vəziyyətdir ki, bu zaman oyunçuların həmin qüvvələr nisbəti və iqtisadi münasibətləri əmələ gətirən həmin müqavilə münasibətləri dəstində oyunçulardan heç biri müqavilələrin əks dəyişdirilməsinə resurs sərf etməyi özü üçün sərfəli saymır.**
- b) Elə vəziyyətdir ki, bu zaman oyunçuların həmin qüvvələr nisbəti və iqtisadi münasibətləri əmələ gətirən həmin müqavilə münasibətləri dəstində oyunçuların əksəriyyəti müqavilələrin əksdəyişdirilməsinə resurs sərf etməyi özü üçün sərfəli sayır.

- c) Elə vəziyyətdir ki, bu zaman oyunçuların həmin qüvvələr nisbəti və iqtisadi münasibətləri əmələ gətirən həmin müqavilə münasibətləri dəstində oyunçulardan heç biri müqavilələrin əksdəyişdirilməsinə resurs sərf etməyi özü üçün və müqaviləni imzalayan digər tərəf üçün də sərfəli sayır.
- d) Elə vəziyyətdir ki, bu zaman oyunçulardan heç birinin razılığını almadan qrupun lideri müqavilələrin əksdəyişdirilməsinə resurs sərf etməyi öz şəxsi maraqlar çərçivəsində həll edir.
- e) Bütün variantlar (yanaşmalar) D. Nortun tərifi tam əks etdirmir.

239. İnstitusional dəyişikliklərin trayektoriyası – bu:

- a) **Nəzərdən keçirilən müəyyən (baza) institutun məruz qaldığı dəyişikliklərin ardıcılığdır.**
- b) Nəzərdən keçirilən müəyyən (baza) institutun məruz qaldığı köklü dəyişikliklərin məcmusudur.
- c) Nəzərdən keçirilən müəyyən (baza) institutun məruz qaldığı bəzi dəyişikliklərin təhlili metodudur.
- d) Nəzərdən keçirilən hər hansı institutun inkişafının kəmiyyət dəyişmələrinin keyfiyyət dəyişməsinə keçməsi anıdır.
- e) Nəzərdən keçirilən müəyyən (baza) institutun yaranma səbəblərinin əsas xarakteristikalarının məcmusudur.

240. Hansı variant D.Nort tərəfindən işlədilmiş “Təcridmə effekti” anlayışını düzgün əks etdirir.

- a) **Qüvvədə olan qaydalardan istifadədən bölgü səmərəsi götürən təşkilatlar tərəfindən qaydaların dəyişdirilməsinə maneələr yaradılmasından ibarətdir**
- b) Qüvvədə olan qaydalardan istifadədən bölgü səmərəsi götürən təşkilatlar tərəfindən qaydaların dəyişdirilməsinə şərait yaradılmasından ibarətdir
- c) Qüvvədə olan qaydalardan istifadədən bölgü səmərəsində marağı olmayan təşkilatların qaydaların dəyişdirilməsinə maneələrin tamamilə aradan qaldırılmasından ibarətdir
- d) Qüvvədə olan qaydalardan istifadədən bölgü səmərəsi götürən təşkilatların mövcud qaydaların dəyişdirilməsinə laqeyidliyindən ibarətdir
- e) Bütün cavablar yanlışdır

241. Erix Poznerin siqnalizasiya mexanizmi öz mahiyyətini hansı variantda tapır?

- a) **Subyektin özü haqqında müəyyən informasiya yaratmaq məqsədi əsasında müşayiət olunan istənilən hərəkətdir.**
- b) Subyektin rəqibləri haqqında müəyyən yalnız informasiya yaratmaq məqsədilə xərcləri ilə müşaiət olunan istənilən hərəkətdir.
- c) Obyektlər arasında qarşılıqlı informasiya mübadiləsi ilə bağlı birgə xərclərlə müşaiət olunan hərəkətdir.
- d) İki və daha artıq sosial mənşəli subyektlər arasında informasiya alqı-satqısı ilə müşayiət olunan hərəkətdir.
- e) Bütün cavablar doğrudur.

242. Kateqoriyalardan hansı SSRİ amirlik iqtisadiyyatında rəsmi tanınırdı?
- a) xüsusi mülkiyyət;
 - b) planlaşdırma;**
 - c) kölgə iqtisadiyyatı;
 - d) informasiya;
 - e) işsizlik;
243. Amirlik iqtisadiyyatında iqtisadi mexanizmlərdən hansı var?
- a) xüsusi mülkiyyət institutu;
 - b) müflisləşmə institutu;
 - c) qiymət mexanizmi (tələb və təklif əsasında);
 - d) dövlət mülkiyyəti əsas mülkiyyət forması kimi;**
 - e) cavabların hamısı doğrudur.
244. 1990-cı illərin birinci yarısında Azərbaycanda islahatlar hansı ssenariyə uyğun aparılırdı:
- a) neoklassik;**
 - b) neoinstitusional;
 - c) keynsçi;
 - d) marjinalist;
 - e) monetar;
245. Ölkələrin hansında keçid dövrü daha qısa zaman ərzində başa çatmışdır?
- a) ADR, Macarıstan;**
 - b) Azərbaycan;
 - c) Bolqarıstan;
 - d) Rusiya, Macarıstan;
 - e) Ukrayna, Moldova;
246. İnstitutların idxalının müsbət nəticəsinə misal ola bilər:
- a) ötürmə paradoksu;
 - b) insan kapitalı axını;
 - c) effektiv institutlar sistemi;**
 - d) qeyri-formal institutlar;
 - e) cavabların hamısı doğrudur;
247. Dövlət özünəqədərki təşkilatlardan hansı əlamətlərinə görə fərqlənir.
- a) idarəetmə aparatından ibarət olan təsisat və orqanların yaradılması
 - b) qohumluq və ya icma əlaqələrinin ərazi əlaqələri ilə əvəz olunması
 - c) müntəzəm surətdə vergi qoyulmasının həyata keçirilməsi
 - d) gözlənilməsi dövlət orqanları tərəfindən təmin olunan hüquq sisteminin məcburi normaların tətbiq olunması

e) bunların hamısı

248. Dövlət mexanizminin daha səmərəli fəaliyyətini təmin edən prinsipləri müəyyənləşdirin:

- a) vətəndaşların mənafeələrinin təmin edilməsi
- b) aşkarlıq və açıqlıq
- c) dövlət orqanlarının peşıkarlığı və səriştəliyi
- d) vətəndaşların müxtəlif mənafeələrinin, dini əqidələrinin, milli mədəniyyətinin adətlərinin azadlığı

e) bunların hamısı

249. Amirlik iqtisadiyyatında mexanizmlərdən hansı yoxdur?

- a) bərabərləşdirici bölgü sistemi;
- b) qiymət mexanizmi (tələb və təklif əsasında);**
- c) iqtisadiyyatın «yuxarıdan» idarə edilməsi;
- d) məhsul istehsalının həcmi haqqında verilənlərin saxtalaşdırılması;
- e) cavabların hamısı doğrudur;

250. Bütün ölkələrdə təzahür edən, lakin ümumi qanunauyğunluqları olan amirlik iqtisadiyyatının mahiyyəti:

- a) dövlətin iqtisadi sahədə sərt diktaturası;**
- b) ifrat istehsal iqtisadiyyatı;
- c) insan kapitalı axını;
- d) cavabların hamısı doğrudur;
- e) cavabların hamısı doğru deyil;

251. «Tərsinə bazar» nə deməkdir?

- a) **fəaliyyət göstərənlərin bir qisminin qanunu pozmağa, dövlət aparatında korrupsiyanın artmasına təhrik edən motivləri var;**
- b) fəaliyyət göstərənlərin bir qisminin pozğuntular haqqında hakimiyyətə xəbər verməyə motivi var;
- c) bərabərləşdirici bölgü sistemi;
- d) iqtisadi subyektlərin fəaliyyətinin koordinasiyasına xərclər;
- e) cavabların hamısı doğrudur;

252. İnsanın bazar iqtisadiyyatında davranışını hansı modellə təsvir etmək olar?

- a) “ homo economicus”**
- b) “homo soveticus”
- c) “ homo adaptans”
- d) “ homo institutional”
- e) cavabların hamısı doğru deyil.

253. Qeyri-formal institusionallaşmanın mahiyyəti nədədir?

- a) makroiqtisadi disfunksiyada;
- b) insan kapitalı axınında;
- c) qanunlar «bazar qaydası» ilə işləmir;**
- d) real sektora investisiyaların artması;
- e) aqrar sektorun islahatı;

254. Qeyri-formal institusionallaşmanın nəticələri bunlardır:

- a) kölgə sektorunun artması, kapital qaçışı;**
- b) əksinhisarlaşma;
- c) liberallaşma;
- d) ÜDM-un artması;
- e) cavabların hamısı doğru deyil;

255. «Prinsipial - agent» problemini amirlik sisteminə tətbiqən nəzərdən keçirərkən agentı fərqləndirin:

- a) dövlət;
- b) sosialist müəssisələri;**
- c) institutlar;
- d) polis;
- e) ordu;

256. Amirlik iqtisadiyyatından bazar iqtisadiyyatına keçidin neoklassik ssenarisi neoinstitusionaldan nə ilə fərqlənir:

- a) aparılan islahatların məzmunu ilə;
- b) islahatların aparılma sürəti ilə;**
- c) natamam informasiya şəraiti ilə;
- d) dəyişikliklərin gedişinə kənar təsirlərlə;
- e) iqtisadiyyatda start vəziyyəti ilə;

257. Neoklassik ssenariyə görə keçid prosesinin sürəti bu amildən asılı deyil:

- a) iqtisadiyyatda start vəziyyətindən;
- b) siyasi rentadan;**
- c) xarici və daxili amillərin qarışıqından;
- d) siyasi institutların dayanıqlılığından;
- e) dəyişikliklərə kənar təsirdən;

258. İqtisadi artımın ləngiməsinə səbəb olan institusional münaqişənin nəticəsi nədir?

- a) keçid sisteminin yüksək transaksiya xərcləri;**
- b) aqrar islahatlar;
- c) iqtisadi altsistem;
- d) rəsmi iqtisadiyyat;
- e) kölgə iqtisadiyyatı.

259. Yeni iqtisadi sistemin yaradılmasını nəzərdə tutan institusional islahatlar nə zaman bitmiş hesab olunur?
- a) **yeni iqtisadi institutlar formalaşib, institusional sistemin inkişafının ətalətliyi yaranıb;**
 - b) formal oyun qaydaları gözlənilir;
 - c) məcburetmə mexanizmləri səmərəli deyil;
 - d) iqtisadi sahədəki gərginlik transformasiya olunur;
 - e) əksmilliləşmə prosesi başa çatıb;
260. Artan defisit şəraitində «pul talvarı» nəyi bildirir?
- a) qiymət siqnalları zəminində bazar mexanizmini;
 - b) **əhalinin yığım pullarının əmtəə və xidmətlər ehtiyatına nisbətən çox olması;**
 - c) hökumət tərəfindən islahat strategiyasının seçilməsini;
 - d) təsbit olunmuş qiymətlərin müəyyənləşdirilməsi;
 - e) cavabların hamısı doğrudur;
261. Qeyri-formal institusionalizm nə deməkdir?
- a) **cəmiyyətdə qeyri-formal «oyun qaydalarının» formallardan üstün olması, formal qaydaların qeyri-formal normalara uyğunlaşması;**
 - b) mövcud qeyri-formal normalarla yeni qəbul edilən formal qaydalar arasında uyğunsuzluq;
 - c) keçid sisteminin çox yüksək transaksiya xərcləri;
 - d) cavabların hamısı doğrudur;
 - e) cavabların hamısı doğru deyil;
262. İnstitusional təhlil nədir?
- a) iqtisadi proseslərin məntiqi ardıcılıqla tədqiqi
 - b) cəmiyyətin sosial-hüquqi və sosial-iqtisadi davranış qaydalarının təhlili
 - c) mübadilənin dinamik daxili və xarici təhlili
 - d) **mövcud institutların quruluşunun və onların yerinə yetirdiyi funksiyaların iqtisadi nəzəriyyə metodları ilə tədqiq edilməsi**
 - e) hər hansı institutun cari vəziyyəti, onun fərdlərin davranmasına təsirinin qiymətləndirilməsi və başqa nəticələrin aşkarlanması
263. Tənzimləmə sisteminin bölgü funksiyası nədən ibarətdir?
- a) **qazanc və xərclərin iqtisadi agentlər arasında təkrar bölgüsü**
 - b) bazar informasiyaları və nüfuzlarının rəqabət arasında bölüşdürülməsi
 - c) resursların və rəqabət imkanlarının iqtisadi subyektlər arasında paylanması
 - d) rəqabət mübarizəsi üsullarının optimal tətbiqi
 - e) bazarın oyun qaydalarına riayət edilməsi imkanlarının təkrar bölgüsü
264. Patent nədir?
- a) **müstəsna hüquqlara, müəllifliyə və ixtiraya, faydalı modelə və ya sənaye nümunəsinə prioriteti təstiqləyən qoruyucu sənəd**
 - b) müəlliflik sənədlərinə uyğun olaraq gəlir əldə etmək hüququ

- c) intellektual mülkiyyət obyektlərinə istifadə hüquqlarının verilməsinə görə əvəz qismində müəllifin aldığıdır
- d) İFN-ə müstəsna hüquqların müəllifə verilməsinə əsaslanan institut
- e) elə bir üstünlük əldə etmək hüququdur ki, onunla iqtisadi mübadilədə informasiyanın asimmetrikliyi aradan qalxır və seçim effekti yüksəlir

265. Birbaşa və dolayı tənzimləmə təsirinin növləri hansılardır?

- a) iqtisadi, hüquqi, sosial
- b) mənəvi, etik-psixoloji, iqtisadi
- c) iqtisadi, institusional, inzibati
- d) iqtisadi, sosial, ekoloji**
- e) normativ, iqtisadi, sosial

266. Bazar iflası dedikdə nə başa düşülür?

- a) bazar qanunvericilik əsaslarının olmaması, məhsul istehsalının kifayət dərəcədə olmaması, infrastrukturun zəifliyi
- b) rəqabət mühitinin olmaması, bazarın qeyri-normal təchizatı, təşkilati strukturların zəif olması
- c) sahibkarlıq mühitinin yetişməməsi, inhisarçılığın hökmranlığı, xarici rezidentlərin təsirinin güclü olmaması
- d) qeyri-təkmil rəqabət, informasiya asimmetrikliyi, yüksək transaksiya xərcləri, ictimai nemətlərin natamam istehsalı xarici eksternaliyaların olması**
- e) səmərəli investisiya mühitinin olmaması, sahibkarlığın zəif inkişafı, dövlət qanunvericilik sənətlərinin kifayət qədər olmaması, bank kredit sisteminin natamamlığı

267. Kompüter proqramı, ixtira, şirkətin nüfuzu hansı institusional kateqoriyaya aiddir?

- a) intellektual mülkiyyət
- b) intellektual aktiv
- c) intellektual xidmət
- d) intellektual fəaliyyətin nəticələri
- e) royalti

268. İnstitusional alternativ seçimində opportunist davranışın növləri hansılardır?

- a) işdən yayınma aldatma, hədə-qorxu, malik olduğu üstünlüklərdən sui-istifadə
- b) relevant informasiyanın gizlədilməsi, zorla pul qopartmaq, hədə -qorxu, yayınma**
- c) zorla pul qopartma, aldatma , hədə - qorxu, yayınma
- d) informasiya asimmetrikliyi, işdən yayınma, zorla pul qopartma, üstünlüklərdən sui istifadə
- e) hədə-qorxu, aldatma, informasiya qeyri- müəyyənliyi, mövcud imkan üstünlüklərindən sui-istifadə

269. Ev təsərrüfatları gəlirlərinin yerinə yetirdiyi funksiyaları müəyyənəldirin:

- a) istehlak
- b) yığım

- c) həvəsləndirici
- d) bölüşdürücü
- e) **bunların hamısı**

270. İnstitusional təhlilin predmeti nədən ibarətdir?

- a) qruplar üçün itkilərə apan dəyişikliklərə müqavimət imkanları, kompensasiyaların hesablanması
- b) resurslardan istifadə səmərəliliyi, institutun toxunduğu fərdlər və təşkilatlar qrupunun aşkarlanması
- c) **institutların təhlili əsasında davranışdakı müntəzəmliyi şərtləndirən institutlar və fərdlər və təşkilatlar üçün onların fəaliyyətinin nəticələridir**
- d) iqtisadi proseslərin institusional mikro və makrotəhlili
- e) institusional dəyişikliklərin statik və dinamik təhlili

271. Kompensasiya tiplərini təsvir etmək üçün istifadə olunan əlamətlər bunlardır.

- a) fərd qruplarının rifah səviyyəsində pisləşmənin kompensasiya edilmə imkanları, gözlənilən qazanc artımı, benefisiarın maddi vəziyyəti
- b) həyata keçirilmiş dəyişikliklərin nəticələri, konkret tədbirlərin formalaşdırılması imkanları, davranışın səmərəlilik dərəcəsi
- c) institusional dəyişiklik variantının seçilməsi, müvafiq informasiyanın toplanıb işlənməsi səviyyəsi
- d) qazanc və itkilərin səviyyəsi, müqayisə edilən tərəflərin səciyyəvi xüsusiyyətləri
- e) **kompensasiyanın subyekti, xarakteri və üsulu**

272. Tənzimləmə sisteminin əlaqələndirmə funksiyası nədən ibarətdir?

- a) qrup üzvlərinin xüsusi qaydada implisit razılığa gətirilməsi
- b) tənzimləmə iştirakçılarının ümumi maraqlar üzrə birləşdirilməsi
- c) **müxtəlif iqtisadi subyektlərin hərəkətlərinin tənzimlənməsi, onların davranışlarının və resursdan istifadə etmələrinin çoxsaylı əlyətar alternativlərinin məhdudlaşdırılması**
- d) içtimai sərvəti ayrı-ayrı qrupların xeyrinə təkrar bölmək
- e) iqtisadi agentlərin təsərrüfat fəaliyyətini tənzimləyən leqal qaydalar yaratmaq

273. Statik institusional təhlilin məqsədi nədir?

- a) qazanc əldə edən və xərc çəkən qrupların aşkarlanması
- b) institusional dəyişikliklər nəticəsində yaxşılaşdırma imkanının qiymətləndirilməsi
- c) **müxtəlif fərdlər və təşkilatların müəyyən zaman kəsiyində aldıkları və çəkdiqləri qazanc və xərclərin nisbətinin müəyyənəndirilməsi**
- d) deskriptiv institusional təhlil çərçivəsində mövcud və mövcud olmuş institutların tədqiqi
- e) hər hansı institutun bir anlıq “en kəsiyi”, cari (və ya keçmiş) vəziyyəti, fərdlərin davranışına təsirinin qiymətləndirilməsi və başqa nəticələrin aşkarlanması

274. İqtisadi tənzimləmənin növləri hansılardır?

- a) hüquqi- iqtisadi tənzimləmə, iqtisadi agentlərin alternativ diskret tənzimlənməsi, özünütənzimləmə, bazar tənzimlənməsi
- b) dövlət tənzimlənməsi, özünütənzimləmə, bazar tənzimlənməsi, həmtənzimləmə**
- c) normativ-iqtisadi tənzimləmə, sosial-iqtisadi tənzimləmə, alternativ diskret tənzimlənməsi
- d) özünütənzimləmə, dövlət tənzimlənməsi, institusional-iqtisadi tənzimləmə, bazar tənzimlənməsi
- e) həmtənzimləmə, bazar tənzimlənməsi, alternativ diskret tənzimlənməsi, özünütənzimləmə

275. Deskriptiv institusional təhlil nədir?

- a) bu və ya digər problemlərin həllinə təyinatlanmış institutların məqsədyönlü layihələşdirilməsi və yaradılması probleminin tədqiqi
- b) mövcud olan və mövcud olmuş institutların fəaliyyətinin təhlili**
- c) “statik- dinamik” və “daxili və xarici” əlamətlər üzrə institutların öyrənilməsi
- d) mikro və makro səviyyədə iqtisadi qaydaların araşdırılması
- e) fərd və qrupların davranışının motivlərinin tarixi və məntiqinin vəhdətində aşkara çıxarılması

276. Rəqabətin məhdudlaşdırılmasına xidmət edə bilən alətlər bunlardır?

- a) sahəyə, bazara, ölkəyə girişə məhdudiyyətlər, rəqabət mübarizəsinə məhdudiyyətlər, fəaliyyət lisenziyalarına verilən məhdudiyyətlər
- b) bazar iştirakçılarının sayına məhdudiyyətlər və ya potensial iştirakçılara tələblər, ayrı-ayrı təchizatçıların reklamlarına və məhsulun irəliləməsi üçün digər vasitələrinə, qiymətlərə, məhsulun səviyyəsinə məhdudiyyətlər**
- c) xaricə çıxışa, lisenziyalığa, sərbəst məhsul layihələşdirilməsinə, tərəfdaşların seçilməsinə, qiymət qoyuluşuna məhdudiyyətlər
- d) məhsulun dizaynına, onun layihələşdirmə və texnoloji imkanlarına, texniki təkmilləşdirmələrə məhdudiyyətlər
- e) sərbəst satış tərəfdaşının müəyyənəşdirilməsi, resurs mənbələri və işçilərin seçilməsi, məhsula qiymət qoyuluşuna inhisarçı məhdudiyyətlər

277. Tənzimləmə təsirinin qiymətləndirilməsi üsulu nədir?

- a) həllinin tənzimlənməsinə yönəldilmiş problemin seçilməsi və onun səmərəliliyinin müəyyən edilməsi
- b) seçilmiş variantın realizə olunması və sonrakı monitorinqinin təyin edilməsi
- c) tənzimləmənin əsas problemləri və məqsədlərinin müəyyənəşdirilməsi, məqsədə çatmağın bir neçə mümkün variantının identifikasiyası**
- d) tənzimləmə təsirinin hüquqi normalara adekvatlığının müəyyənəşdirilməsi, onun səmərəlilik dərəcəsinin ölçülməsi, reallaşdırılması üsullarının optimallığının təyin edilməsi
- e) onun obyektiv reallığa uyğunluğunun müəyyən edilməsi, inkişaf perspektivinin seçilməsi, alternativ istiqamətlərin təyin edilməsi

278. Dinamik təhlil nəyi öyrənir?

- a) institusional dəyişikliklər, onların səbəbləri, hərəkətverici qüvvələri, formaları və həyata keçirilməsinin gedişi, iqtisadi və sosial proseslərə təsiri**

- b) transaksiya xərclərin minimumlaşdırılması səbəbləri, mülkiyyət hüquqlarının spesifikasişdirilməsi, mülkiyyət rejimlərinin müstəsnaqlığının təmin edilməsi
- c) danışıqların aparılması və müqavilələrin bağlanması, transaksiya xərclərinin ölçülməsi
- d) opportunist davranışın aradan qaldırılması yolları, spesifik aktivlərin müəyyənləşdirilməsi, internalizasiya prosesləri
- e) xarici effektlər, Kouz teoremi, Pozner qaydası

279. İntellektual mülkiyyət nədir?

- a) satıcıya İFN haqqında informasiyanı açıqlamağa, bu zaman informasiyanın açıqlanmasından sonra qazanc əldə etmək imkanını saxlamaqla, imkan verən mexanizmlərdir
- b) diversifikasiya edilmiş tələb şəraitində ön plana öz şəxəlməmiş məhsulunu konkret istehlakçının tələblərinə uyğunlaşdırmaq hüququ
- c) konkret sifarişçi üçün bir nüsxədə istehsal edilən xidmət olub tirajlaşdırılmayan və öz istehsalı üçün yüksək peşəkar və zehni-fiziki əmək tələb edən xidmətdir
- d) İFN-ə müstəsna hüquqların müəllifə verilməsinə əsaslanan institutdur**
- e) müəllifin İFN-in istehsalında həmin nemətin xüsusi kəfiyyətələrindən irəli gələn gəlirləri əldə edə bilməsi hüququ

280. İFN-ə müstəsna hüquqların verilməsi nəticəsində müəllif hansı imkanları əldə edir?

- a) əldə olunmuş gəlirləri istənilən bankların depozitlərində yerləşdirmək
- b) xarici rezidentlərlə sərbəst bazar əlaqələrinə girmək
- c) innovasiya fəaliyyətilə məşğul olmaq
- d) İFN-dən istifadəni məhdudlaşdırmaq, onlara inhisarçı qiymət müəyyənləşdirmək və nəticədə birinci vahidin istehsalına xərcləri kompensasiya etmək**
- e) elmi-konstruktor büroları yaratmaq və elmi sınaq təctübələri aparmaq

281. Təbii inhisarların tənziqləmə metodları hansılardır?

- a) dövlət və təbii inhisar subyekti arasında müqavilə münasibətlərinin araşdırılması, informasiya asimetriyasının azaldılması mümkünlüyünün müəyyən edilməsi, təbii inhisarların fəaliyyətinin optimallaşdırılması yollarını aşkar etmək
- b) təbii inhisarlarda opportunist davranışın qarşısının alınması imkanlarının təhlili, təbii inhisar subyektinin təqdim etdiyi xidmətlərə tariflərin müəyyənləşdirilməsi
- c) monitoring funksiyasının həyata keçirilməsi xərclərini ölçmək , müqavilə alternativliyi şəraitində tənziqləmə orqanlarının yaradılması xərclərinin təyin edilməsi
- d) təbii inhisar məhsullarına qiymətin müəyyənləşdirilməsi, kapital aktivlərinin rentabelliği normativlərinin təyin edilməsi, qiymət tavanının müəyyən edilməsi**
- e) təbii inhisarın fəaliyyətini dayandırmaq vəziyyətinin araşdırılması, təbii inhisarın digər təbii inhisarla əməkdaşlıq imkanını aşkar etmək

282. Konkurs alışırları sistemi üstünlükləri hansılardır?

- a) irəli sürülmüş ideyanı innovasiya səviyyəsinə çatdırmaq
- b) İFN istehsalının həvəsləndirilməsi

- c) tədqiqatçıların ex-ante-seçiminə səbəb səylərin təkrarlanma xərclərinin minimumlaşdırılması
- d) tədqiqatçının nüfuzunun yüksəldilməsi və təklif olunan ideyanın keyfiyyətinin artırılması
- e) **risklərin minimumlaşdırılması, maliyyələşdirilmənin alınmış nəticələrlə daha yaxşı əlaqələndirilməsi, opportunist davranışdan qorunmanın təmin edilməsi.**

283. İnstitusional alternativlərin seçiminin genişliyi hansı amillərdən asılıdır?

- a) əlyetər alternativlər dairəsi ,opportunist davranış formaları
- b) müqavilə münasibətlərinin islahatı, təbii inhisar subyektinin üstünlükləri
- c) **kommersiya və siyasi riskin səviyyəsi**
- d) diskret institusional alternativlər, refevant verilənlərin gizlədilməsi şəklində opportunist davranış
- e) spesifik aktivlərə investisiya səviyyəsi , zorla pul qopartma şəklində opportunist davranış

284. İnstitusionalizmin sırf Amerika elmi istiqaməti olması fikrini hansı alim təkzib etmişdir?

- a) **K.Eyres;**
- b) A.Marşall;
- c) K.Marks;
- d) T.Veblen;
- e) C.Qobson;

285. «İqtisadi nəzəriyyənin rekonstruksiyası» ideyası nə vaxt yaranmışdır?

- a) XX əsrin 30-cu illərində;
- b) XX əsrin 50-60-cı illərində;
- c) XX əsrin əvvəllərində;
- d) **XX əsrin 70-80-ci illərində;**
- e) XXI əsrdə;

286. Kim institusionalizmi XXI əsrin iqtisad elmi adlandırmışdır?

- a) F.Mirovski;
- b) **C.Xodjson;**
- c) C.Dyui;
- d) T.Veblen;
- e) U.Mitçell;

287. Neoinstitusionalizm hansı elmə daha yaxındır?

- a) **hüquqşünaslıq;**
- b) klassik iqtisadi nəzəriyyə;
- c) fəlsəfə;
- d) tarix;

- e) heç birinə;
288. İnstitusionalizmdə iqtisadiyyatda nəyin xüsusi rolunun öyrənilməsinə xüsusi diqqət yetirilir?
- a) əməyin;
 - b) kapitalın;
 - c) təbii resursların;
 - d) texnologiyaların;**
 - e) maliyyənin;
289. İnstitusionalizm fəlsəfənin hansı istiqamətinə daha yaxındır?
- a) dialektika;
 - b) utopizm;
 - c) empirizm;
 - d) pragmatizm;**
 - e) materializm;
290. Yüksək səmərəliyə malik yeniliyin tətbiqi, insanın intellektual fəaliyyətinin, kəşfinin, ixtisasının son nəticəsi- bu:
- a) marketinq
 - b) innovasiya**
 - c) lizinq
 - d) menecment
 - e) intellektual mülkiyyət
291. Nə ictimai və iqtisadi elmlərdə yeni nəzəriyyələrin yaranması üçün mühüm şərt deyil?
- a) yaranmış ictimai-iqtisadi vəziyyət;
 - b) mövcud nəzəri konsepsiyalar;
 - c) yeni nəzəriyyənin əvvəlki nəzəriyyələrə və ictimai-iqtisadi vəziyyətə münasibəti;
 - d) sadalananların hamısı aiddir;**
 - e) sadalananların heç biri aid deyil;
292. İnstitusionalizmin yaranmasının ilkin şərti nə olmuşdur?
- a) birinci dünya müharibəsi;
 - b) ikinci dünya müharibəsi;
 - c) iqtisadi böhran və 1929-1932-ci illərin depressiyası;
 - d) XX əsrdə sosialist təsərrüfat sisteminin meydana gəlməsi;
 - e) XX əsrdəki sürətli texni;i və iqtisadi tərəqqi.**
293. İqtisad elminin «budət» adlanan istiqamətlərini nə birləşdirir?
- a) onların neoklassik istiqamətə qarşıdurması;**

- b) tarixi yanaşma;
 - c) elmi-texniki tərəqqinin öyrənilməsi;
 - d) onların hamısı marksizmdən törəmədir;
 - e) bu istiqamətləri heç nə birləşdirmir;
294. Qeyri-institusional istiqamətli iqtisadi ədəbiyyatda özünə yer almış «yalançı alternativlərə» nə aid deyil?
- a) iqtisad elminin pozitiv və normativə bölünməsi;
 - b) idrak metodları kimi induksiya və deduksiyanın qarşı-qarşıya qoyulması;
 - c) institutların formal və qeyri-formala bölünməsi;**
 - d) iqtisadiyyatda statika və dinamikanın qarşı-qarşıya qoyulması;
 - e) sadalananların hamısı aiddir;
295. İnstitusionalizmdəki institut anlayışı marksizmdəki hansı anlayışa yaxındır?
- a) məhsuldar qüvvələr;
 - b) istehsal münasibətləri;**
 - c) əmək dəyəri;
 - d) izafi dəyər;
 - e) ictimai-iqtisadi formasiya.
296. Praqmatizm fəlsəfəsinin özəl əlamətlərinə nə aid deyil?
- a) insan fəaliyyətinin bütün şüur formalarının əsası kimi dərk;
 - b) Hegl dialektikasının sonrakı inkişafı;
 - c) Dekart fəlsəfəsinin inkarı;
 - d) inqilabi ideyaların təbliği;**
 - e) sadalananların hamısı aiddir.
297. Neoinstitusionalizmdən fərqli olaraq ənənəvi institusionalizm:
- a) «institut anlayışından istifadə etmir;»
 - b) iqtisadiyyatı daha geniş və realistik nəzərdən keçirir;**
 - c) iqtisadi münaqişələri nəzərdən keçirir;
 - d) fərdlərin fəaliyyətinin məhdudlaşdırılmasına yönümlənib;
 - e) ənənəvi institusionalizm və neoinstitusionalizm heç nə ilə fərqlənmirlər;
298. F.Mirovski modelinin əsas ideyası nədən ibarətdir?
- a) bundadır ki, insan və təbiət inkişaf prosesində bir-birinə təsir edirlər;**
 - b) praqmatik yanaşmanın üstünlüyündə;
 - c) cəmiyyətin həyatında institutların xüsusi rolunda;
 - d) mülkiyyət hüquqlarının spesifikasiyasının zəruriliyində;
 - e) xarici effektlərin dövlət tərəfindən tənzimləməsinin zəruriliyində;
299. İnstitusionalizm və marksizmin oxşar əlamətlərinə nə aiddir?

- a) cəmiyyətin sosial-iqtisadi quruluşu tarixi səciyyə daşıyır;
- b) insan, cəmiyyət onu necə edirsə, elədir;
- c) cəmiyyətin sosial-iqtisadi quruluşu cəmiyyətdə nemətlərin müəyyən istehsal, bölgü, mübadilə və istehlakı formaları ilə bağlıdır;
- d) sadalananların hamısı aiddir;**
- e) sadalananların heç biri aid deyil.

300. İnstitusionalizmin marksizmdən fərqi nədədir?

- a) cəmiyyətin inkişafı təkamül yolu ilə gedir;
- b) xalis kapitalizmin deyil, qarışıq iqtisadiyyatın öyrənilməsi;
- c) kommunizm modelinə tənqidi yanaşma;
- d) əmək dəyər nəzəriyyəsini qəbul etməmək;
- e) sadalananların hamısında;**